

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1954. G.

14. MARTĀ

Nr. 11 (478)

Visi uz VĒLĒŠANĀM!

Balsosim par komunistu un bezpartejisko tautas bloka kandidātiem!

Mākslinieciski izrotājumi augstceltnēi

Jau vairākus mēnešus Rīgas krāsns podiņu fabrikas Mākslas keramikas nodaļa izpilda speciālu pasūtījumu — ražo mākslinieciski darinātas keramikas plāksnes Kolchoznieku nama augstceltnēi. Ar šīm plāksnēm, kas savā ornamentikā ir ļoti dažādas, celtnieki izdalo nama fasādi.

Reljefu modeļus izgatavojusi māksliniece L. Dzeguze. Mākslas keramikas nodaļas vadītājas M. Karlsones vadībā Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas absolventi J. Mazbrālis un U. Jansons jau izgatavojuši 350 kvadrātmetru šādu keramikas plāksņu. Šajās dienās nodaļa saņēmusi jaunu pasūtījumu.

A. Brodeles jaunā luga Liepājas teatrī

Liepājas Valsts drammas teatra kolektīvs iestudējis Annas Brodeles jauno lugu «Avarijs». Jaunuzveduma sagatavošanā, ko veica režisors I. Krenbergs, piedalījās arī autore. Lugu galvenās lomas tēlo aktieri Z. Rūtiņa, A. Feldmanis un A. Briedis.

Cel jaunas skolas

Pādzinieku jaunā paaudze pagājušajos 4 gados saņēmusi piecas jaunuzceltas vidusskolu ēkas, kurās mācās apmēram 4500 skolēnu. Līdz jaunajam mācību gadam ekspluatācijā nodos vēl vienu jaunceltu vidusskolas ēku Staļina rajonā. Šogad jaunu skolu celtniecību uzsāks arī Proletarietu un Maskavas rajonā.

Darbaļaužu mākslas darbi

Valsts Rīgas vēstures muzejā, Palasta ielā 4, atklāta Rīgas pilsētas tēlotājas un lietišķās mākslas pašdarbības izstāde. Tajā eksponēti apmēram 300 darbi. Visplašāk un bagātīgāk izstādē pārstāvēts Proletarietu rajons. Izstādi jau apmeklējuši daudzi rīdzinieki.

Gleznas Rīgas muzejiem

Latvijas PSR Valsts revolūcijas n. uzeja ekspozīcijai vairāki mūsu mākslinieki gatavo jaunas gleznas par vēsturiskām un latviešu tautas revolūcionārās pagātnes tēmām. A. Zviedris pabeidzis gleznu, kas attēlo matrožu sacelšanos Liepājā 1905. gadā. Mākslinieki V. Vimba un V. Kalvāns strādā pie gleznas «Laukstrādnieku un zemnieku mītiņš Dundagā

1905. gadā». Gleznu «Tautas milicijas parāde Rūjienā 1905. gadā» darina mākslinieks H. Bobinskis. Gleznotāji A. Pankoks un O. Pladers gatavo gleznu «Meža sapulce 1913. gadā».

Mākslinieks V. Grechovs pabeidzis gleznu Valsts Rīgas vēstures muzejam, kurā attēlota Padomju Armijas ienākšana Rīgā 1944. gadā.

Jauni skaņdarbi

Šajās dienās Latvijas Padomju komponistu savienības sanāksmē noklausījās komponistu Lucijas Garutas un Arvīda Zilinska jaunākos skaņdarbus. Atzinīgi tika novērtētas L. Garutas solo dziesmas «Tev» un «Pirmās skolas dienas rīts», kā arī pēc folkloras materiāliem komponēta kora dziesma «Rib tiltiņš».

A. Zilinskis sniedza piecas liris- kas dziesmas ar dzejnieka Jāņa Plauza tekstiem: «Vakarā», «Cīruļu dziesmas», «Es satiku vīpu», «Roze» un «Ceļā». Sanāksmē noklausījās arī A. Zilinska jaunkomponēto sonatīni «Mēžragam».

Lilitas Bērziņas jaunrades vakars Leningradā

Leningradas Aktieru namā notika LPSR Valsts Dailes teatra aktrises Staļina premijas laureates, LPSR Tautas skatuves mākslinieces Lilitas Bērziņas jaunrades vakars. Vakarā piedalījās LPSR Valsts Dailes teatra aktieri Alma Abele, Hermanis Vazdiks, Arturs Dimīters un Luijs Smīts. Par Lilitas Bērziņas skatuves gaitām re-

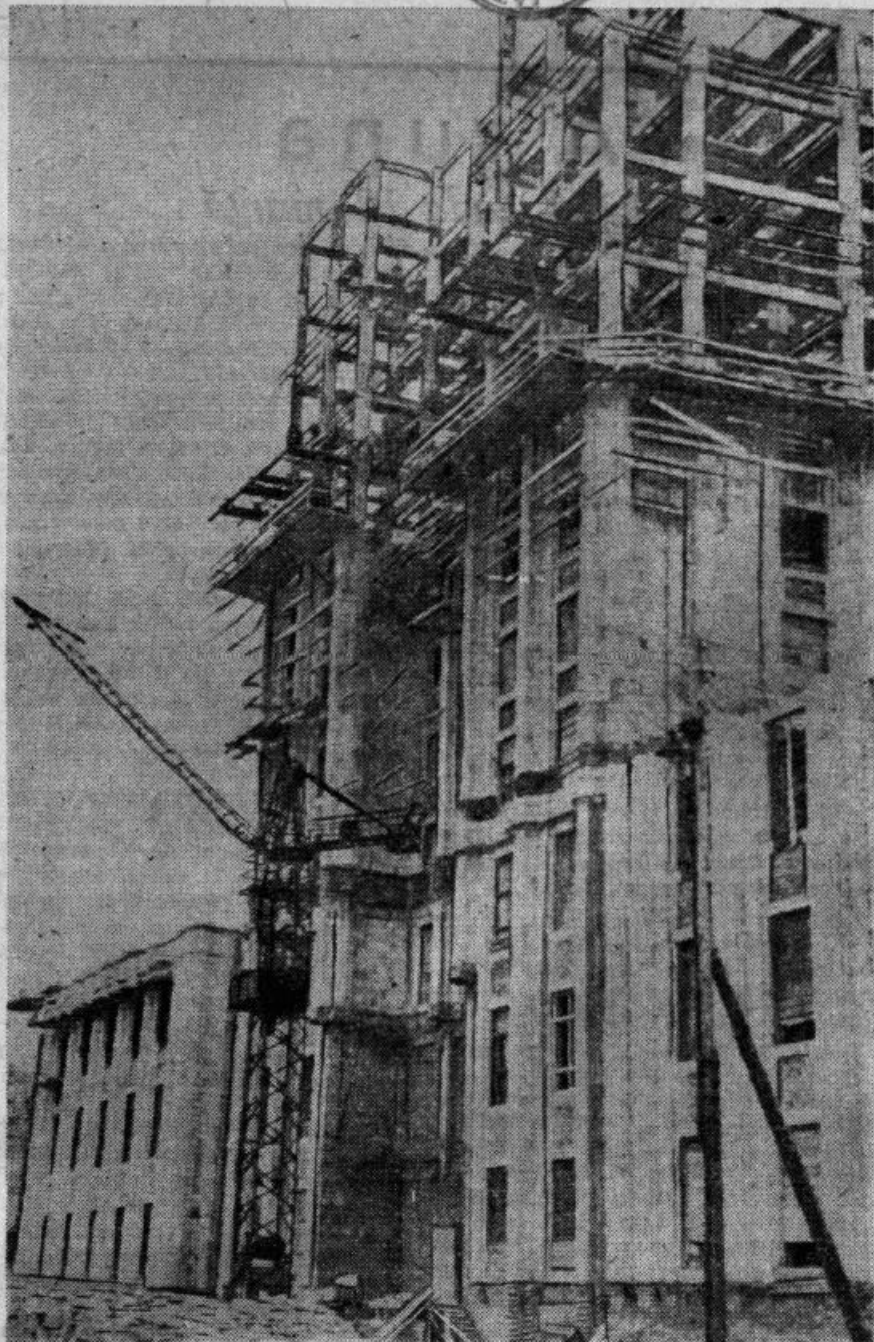
ferēja VTB Leningradas nodaļas ziņotnieks līdzstrādnieks J. Rochlins.

Klātesošie noskatījās fragmentus no L. Tolstoja «Annas Karenīnas», F. Sillera «Marijas Stjuartes», A. Surova «Ausmas pār Maskavu» un A. Grigulja komedijas «Profesors iekārtojas».

Tautas instrumentu ansambļiem

Lai nodrošinātu jaunu tautas instrumentu ansambļu rašanos, Latvijas PSR Kulturas ministrijas Muzikas instrumentu kombināts aktivizējis tautas instrumentu komplektu ražošanu. Pēdējā laikā komplektus saņemusi: LRAP Kulturas nams, Profesionālās izglītības Galvenā pārvalde, kā arī Rīgas pilsētas 3. vidusskola.

Kombinātā noris arī priekšdarbi tautas instrumentu jaunu modeļu ražošanai. Sekojot muzikas specialistu ieteikumiem, tiek konstruēta jauna parauga kokle «Daina». Jaunā konstrukcija dos iespēju atskaņot komplicētākus skaņdarbus. Kombināts apgūst arī cimbālas ražošanu.



Sagaidot PSRS Augstākās Padomes vēlēšanas, mūsu republikas pirmās augstceltnes — Kolchoznieku nama — būvētāji pabeiguši montēt divpadsmitā stāva karkasu. Attēlā: Kolchoznieku nama jaunceltne. M. Treizona uzņ.

MĒS BALSOJAM

Plenākusi PSRS Augstākās Padomes vēlēšanu diena — liela svētku diena visā mūsu plašajā Padomju valstī. Tauta no sava vidus vienprātīgi izraudzījusi komunistu un bezpartejisko bloka kandidātus, un šodien, vēlēšanu dienā, vienprātīgi balso par viņiem, līdz ar to apliecinādama savu pilnīgo uzticību Komunistiskajai partijai, piekrišanu un atbalstu tās politikai.

Savā Aicinājumā visiem vēlētajiem, strādniekiem un strādniecēm, zemniekiem un zemniecēm, padomju inteliģencei, Padomju Armijas un Jūras Kara Flotes karavīriem Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālā Komiteja atzīmēja: «Balsojot par komunistu un bezpartejisko bloka kandidātiem, vēlētajī balsos par Komunistiskās partijas politiku, par tās noteikto uzdevumu realizēšanu — par mūsu socialistiskās rūpniecības tālāku uzplaukumu un lauksaimniecības strauju kāpinājumu, par tautas materiālās labklājības un kultūras līmeņa nemīdīgu celšanu, par mūsu socialistiskās valsts varenības un spēka maksimālu stiprināšanu un jauniem panākumiem tās cīņā par miera saglabāšanu un nostiprināšanu, par komunistiskās sabiedrības uzcelšanu mūsu zemē».

Jā, par to šodien balso ikviens padomju cilvēks!

Ikviens padomju cilvēks labi apzinās, ka tikai mūsu socialistiskā valsts iekārta spējusi pilnām izraisīt tautas radošos spēkus un Komunistiskās partijas vadībā tos virzīt pa visdziņāko uzvaru ceļu komunisma celtniecībā.

Mēs iepojamies ar sasniegto, bet ar to nesamierināties. Mūsu priekšā vēl ļoti daudz ārkārtīgi lielu darbu, kas prasīs ne tikai neatlaidību un enerģiju, bet arī radošu degsmi. Ja pašlaik Padomju zemes lielrūpniecība ik deviņās dienās dod tikpat daudz produkcijas, cik pirmsrevolūcijas Krievijā tika saražots veselā gadā, tad šajā sasniegumā redzam rūpniecības vadošo un ierindas darbinieku radošo degsmi paveikta darba uzvaru. Dienu dienā mūsu rūpniecība saņem arvien augstāk attīstītu tehniku, dienu dienā rūpniecībai nāk talkā jauni un jauni zinātnes sasniegumi, kā arī racionalizatoru un darba pirmrindnieku devums. Tāpēc arī aizritējušajos četros gados kopš iepriekšējām PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām mūsu rūpniecības attīstība strauji gājusi uz augšu, un visas rūpniecības kopprodukcija 1953. gadā, salīdzinot ar 1950. gadu, bija pieaugusi par 45 procentiem. Tagad, kad leīvelam jaunu PSRS Augstāko Padomi, spraigā darbā tiek izpildīti plektajā piecādu plānā nospraustie uzdevumi tautas saimniecības tālākajā attīstībā. Pacelas milzīgas hidroelektrostacijas uz Volgas, Kamas, Obas, Angaras, Dņepras. Jau šogad elektroenerģiju sāks dot jaunā Rīgas termiskā elektrostacija, nepaies ilgs laiks, un pār Daugavu pacelsies jauns tilts, atvērsies mūsu republikas pirmās augstceltnes — Kolchoznieku nama durvis.

Ja runājam par tuvāko nākotni, jārunā par rūpniecības produkcijas pieaugumu, par plaša patēriņa preču un pārtikas pārpilnības radīšanu, par lauksaimniecības strauju uzplaukumu, kam grandiozus uzdevumus nospraudis PSKP CK aizritējušā gada septembra Plenums un šā gada marta Plenums. Grandiozie darba plāni paredz ievērojami palielināt ganāmpulkus, celt lauku ražību, apgūt 13 miljonu hektaru vecālu un atmatu. Pie šo plānu izpildīšanas jau strādā padomju cilvēki, un droši varam teikt, ka uzdevumi tiks izpildīti, un tas būs jauns nozīmīgs ieguldījums komunisma celtniecībā.

Padomju cilvēkus lieliem darbiem spārno lieli uzdevumi. Tie tiek veikti socialistiskās Dzimtenes nemīdīgā uzplaukuma vārdā, padomju cilvēku labklājības un kultūras augšupejas vārdā, valsts varenības nostiprināšanas vārdā, miera saglabāšanas vārdā.

Miers mums ir dārgs, un mēs darām visu, lai novērstu kara izcelšanās briesmas. Mūsu mīrīgā darba sardzē modri stāv Padomju zemes Bruņotie Spēki, vīpu pastāvīgā kaujas gatavība ir visdrošākā garantija pret jebkurām neļaušībām.

Padomju Savienības Komunistiskās partijas vadībā mēs strādājam un cīnāmies par mieru, mēs ceļam laimīgu dzīvi sev un nākamām paaudzēm, mēs virzāmies uz cilvēces augstākā līgu sapņa piepildījumu — uz komunismu.

PSRS Augstākās Padomes vēlēšanu dienā mēs izmantojam savas godpilnās Padomju zemes pilsoņa tiesības — balsojam par komunistu un bezpartejisko tautas bloka kandidātiem, balsojam par jaunām uzvarām komunisma celtniecībā!



Straujos tempos noris Rīgas termiskās elektrostacijas celtniecība. Attēlā: ekspluatācijas inženieris Evalds Skudra, celtniecības inženieris Ēriks Pētersons, būvniecības vadītājs Valentīns Demjanenko inženieris Jēkabs Preiss elektrostacijas būvlaukumā.

inženieris Evalds un ekspluatācijas D. Gedzjuna uzņ.

Biedra G. M. MALENKOVA runa

Maskavas pilsētas Leningradas vēlēšanu apgabala vēlēšanu sapulcē 1954. gada 12. martā

Biedrī! Atļaujiet izteikt jums un jūsu personai visiem Leningradas vēlēšanu apgabala vēlētajiem manu sirsnīgu pateicību par lielo godu un uzticību, ko jūs man dāvējat, izvirzīdami mani par deputātu kandidātu PSRS Augstākajai Padomei. (Ilgi aplausi.)

Apsolu jums, ka arī turpmāk godīgi un uzticīgi kalpošu mūsu slavenās Komunistiskās partijas lietai, mūsu lielajai tautai, veltīšu visus savus spēkus socialistiskajai Dzimtenei. (Ilgi aplausi.)

Mūsu demokrātiskajā valstī augstākā varas orgāna vēlēšanas ir sevišķi svarīgs notikums. Padomju tauta, kā savas zemes saimnieks, gatavojoties vēlēšanām, atskatās uz ceļu, kas nostāvējis četrus gadus kopš iepriekšējām Augstākās Padomes vēlēšanām.

Padomju ekonomika droši iet pa nemīgtas augšupejas ceļu. PSRS nacionālais ienākums no 1949. līdz 1953. gadam palielinājies par 62 procentiem un 1953. gadā vairāk nekā divkārtīgi pārsniedzis pirmskara līmeni.

Šajos gados mūsu rūpniecība savā attīstībā izdarījusi strauju lēcenu: uzcelti 2500 rūpniecības uzņēmumi; rūpniecības pamatfondi palielinājušies vairāk nekā pusotras reizes; rūpniecības produkcija pieaugusi 1,8 reizes. Lai novērtētu šos panākumus, pietiek sacīt, ka rūpniecības produkcijas pieaugums vien šajos gados ar savām apmēriem ievērojami pārsniedz visu produkciju, ko rūpniecība saražoja 1940. gadā. (Aplausi.)

Daudzus gadus mūsu partija Leningrada lielā turpinātajā — biedra Staļina vadībā neatlaidīgi un konsekventi realizējusi mūsu zemes industrializācijas politiku. Šīs politikas rezultāti visiem zināmi. Mūsu zemel tagad ir varena smagā industrija, kuru mēs arī turpmāk nenogurstoši attīstīsim kā pamatu, kas nodrošina visas tautas saimniecības nemīgtu pieaugumu un attīstību, kā mūsu zemes aizsardzības drošu balstu. (Aplausi.)

Bet tagad, izmantojot industrializācijas augļus un rezultātus, mūsu partija spraudusi uzdevumu divos trijos gados panākt tautas patēriņa priekšmetu ražošanas krasu kāpinājumu. Kas attiecas uz vieglo rūpniecību, tad pašlaik mēs varam runāt par daļējiem pirmajiem rezultātiem. Tā, 1953. gada otrajā pusē veikto pasākumu rezultātā, tautas patēriņa preču ražošana, salīdzinot ar pirmo pusgadu, pieauga par vairāk nekā 30 miljardiem rubļu. Sogad mēs sasniegsim tādu plašu patēriņa preču ražošanas apjomu, kādu piektais piecgadu plāns paredz 1955. gadam. Tas nozīmē, ka tautas patēriņa priekšmetu ražošanā piektais piecgads tiks izpildīts četrus gadus. (Vētraiņi aplausi.)

Pilnīgi skaidrs, ka, lai palielinātu tautas patēriņa priekšmetu ražošanu, sevišķi svarīgi ir strauji attīstīt tālāk lauksaimniecību. Ir zināms, ka partija un valdība izstrādājušas un realizē plašu pasākumu programmu, lai likvidētu nolatību un atpalikšanu vairākās svarīgās lauksaimniecības nozarēs. Veikti pasākumi, lai nodrošinātu lopkopības tālāku attīstību, kartupeļu un dārzeņu ražošanas palielināšanu, kā arī labības ražošanas tālāku palielināšanu, vācuļu un smiltu apgušanu. Realizēti nopietni pasākumi, lai kolchozīs un kolchoznieku materiāli stimulētu lauksaimniecības produktu ražošanu.

Uzdevums krasi kāpināt lauksaimniecību, ražot mūsu zemē pietiekamā daudzumā un pēc tam pārpilnībā visus pārtikas produktus tautai un visu veidu izejvielas vieglajai rūpniecībai ir visas tautas uzdevums. Visām mūsu partijai, padomju, arodbiedrību un komjaunatnes organizācijām, mūsu rūpniecībai un transportam, visiem uzņēmumiem un zinātniskajām iestādēm diendienā lietiski jāropūpējas par visu lauksaimniecības nozaru uzplaukumu, jāpalīdz kolchoziem, MTS un padomju saimniecībām to cīņā par lauksaimniecības produkcijas palielināšanu. Nav šaubu, ka mūsu kolchozi un padomju saimniecības, mūsu kolchoznieki, MTS un padomju saimniecību darbinieki, kuriem veltīta vispārēja uzmanība un gādība, godam pildīs savu pienākumu mūsu zemes labā. (Aplausi.)

Pamatoties uz visas mūsu valsts tautas saimniecības pieaugumu, uz nacionālā ienākuma pieaugumu, sasniegti ievērojami panākumi padomju tautas dzīves materiālā un kultūras līmenī.

mazumtirdzniecības cenu pazemināšanu, 4 gados pieaugusi par 60 procentiem.

Mūsu tautas materiālās labklājības pieaugums prasījis padomju tirdzniecības tālāku izvērsšanu. 1954. gadā caur valsts un kooperatīvās tirdzniecības tīklu iedzīvotājiem pārdots pāri par 2 reizēm vairāk preču nekā 1940. gadā. Preču apgrozība, tāpat kā tautas patēriņa preču ražošana, piektais piecgads tiks izpildīts četrus gadus. (Vētraiņi aplausi.)

Palielinājis asinājumu skolu, slimnīcu un bērnu iestāžu celtniecībai. Pēdējos gados plaši izvērsti dzīvokļu celtniecība, tomēr vajadzība pēc dzīvokļiem joprojām vēl ļoti liela. Mēs pastiprināsim slimnīcu, skolu celtniecību, visnotaļ paplašināsim dzīvokļu celtniecību.

Padomju cilvēki pamatoti lepojas ar sasniegtajiem panākumiem un ir cieši pārliecināti, ka mūsu zeme sasniegs jaunu, vēl varenāku ekonomikas augšupeju. (Aplausi.)

Tomēr jāatgādināts, ka mūsu praktiskajā darbā vēl ir daudz trūkumu, bet dažreiz — atpalicība un nolatība, kas traucē virzīties uz priekšu. Trūkumu likvidēšana atkarīga no mums pašiem, no vadītājiem, no padomju cilvēkiem. Mēs esam atseguši un atsegsim šos trūkumus, nepieļiežot vērību tam, ka ar savu paškritiku mēs uz kādu laiku sagādājam prieku kengātājiem un naidniekiem ārzemēs. Mēs enerģiski cīnīsimies, lai visdrīzāk pārvarētu atpalicību un nolatību visos tajos mūsu socialistiskās celtniecības iecirkņos, kur tās sastopamas.

Uzdevums ir — novērst trūkumus, pārvarēt atpalicību un nolatību, nodrošināt nemīgtu augšanu un pilnveidošanos socialistiskajā ražošanā, kas ir mūsu Dzimtenes varenības stiprināšanas, tautas materiālās labklājības celšanas, zinātnes un kultūras attīstības pamats mūsu zemē.

Mums visiem, padomju cilvēkiem, visai mūsu tautai labi jāapzinās, ka tautas saimniecības tālākas augšupejas un vispusīgās attīstības galvenais, izšķirošais nosacījums ir darba ražīguma maksimāla kāpināšana visās nozarēs — rūpniecībā, transportā, lauksaimniecībā. Mums visiem jāzina, ka bez darba ražīguma nopietnas un nemīgtas celšanas nevar sekmīgi panākt ievērojamu un strauju padomju tautas labklājības celšanu.

Mūsu partijas un valsts radītājs lielais Lenins jau padomju varas pirmajos gados izvirzīja pamatu liekošo norādījumu, ka darba ražīguma celšana ir jaunās sabiedrības pamatu uzdevums, kuru neatrinot, nav iespējama pāreja uz komunismu.

Vispārīgāms, ka mūsu zemes industrializācija un tautas saimniecības rekonstrukcija noveda pie darba ražīguma ievērojamas celšanas. Ja ņemsim garāku laika posmu, teiksim, pēdējos 25 gadus, tad darba ražīgums rūpniecībā pieaudzis aptuveni 6 reizes, celtniecībā un dzelzceļu transportā trīsarpus reizes. Darba ražīgums kolchozos un padomju saimniecībās pārsniedz darba ražīgumu pirmsrevolucionārās lauksaimniecībā aptuveni 8 reizes.

Tie, protams, ir nopietni panākumi, ja tos salīdzina ar darba ražīgumu pagātnē. Citāds ir stāvoklis, ja raugamies nevis pagātnē, bet uz priekšu un atrisinām uzdevumu maksimāli apmierināt mūsu tautas pieaugošās materiālās vajadzības, atrisināt uzdevumu sekmīgi ekonomiski sacensties ar auzstātajām kapitalistiskajām valstīm. Šādi pieejot, jāatzīst, ka pašreizējais darba ražīguma līmenis ir nepietiekams.

Mums jāpanāk sabiedriskā darba ražīguma ievērojams kāpinājums. Visās tautas saimniecības nozarēs mums ir varena tehniska bāze, kas visnotaļ jāizkopj un jāattīsta, plašāk jāmechanizē darba lietīgie procesi, visnotaļ jāattīsta tautas saimniecības elektrifikācija, tai skaitā arī lauksaimniecības elektrifikācija. Tas ir līdzeklis, lai kāpinātu darba ražīgumu, lai atvieglotu strādnieku un kolchoznieku darbu. Mūsu tautas saimniecībai ir kvalificēti kadri, kas apguvuši sarežģīto tehniku; arī turpmāk nenogurstoši jāgādā par šo kadru kultūras un tehniskā līmeņa celšanu, jāaudzina jauni kadri, pastāvīgi jācēl darbaudžu disciplīna un pašdisciplīna visos mūsu celtniecības iecirkņos.

Darba ražīguma strauji kāpināšana izšķirošu nozīmi tagad iegūs ražošanas organizācijas un darba organizācijas tālāka uzlabošana. Šajā nozarē mums ir ļoti nopietni trūkumi. Taču darba organizācijas problēma, t. i., kā plānveidīgi un vislietderīgāk izmantot sabiedrisko darbu tik-

lab pašos uzņēmumos, kā arī visas valsts mērogā, iegūs jo lielāku nozīmi, jo tālāk mēs iesim uz priekšu pa mūsu zemes materiālās tehniskās bāzes nostiprināšanas un ražošanas spēku palielināšanas ceļu.

Neatliekams uzdevums ir panākt, lai gādība par darba ražīguma ievērojamo celšanu patiešām kļūtu par visa praktiskā darba centru tautas saimniecības tālākas attīstības vadīšanā. Jāizvērs patiesi plaša tautas kustība par darba ražīguma ievērojamo kāpināšanu, par augsta darba ražīguma sasniegšanu katrā rūpniecības uzņēmumā, katrā jaunceltņē, transportā, katrā kolchozā, padomju saimniecībā, mašīn-traktorū stacijās, visās mūsu lielās celtniecības frontēs. (Ilgi aplausi.)

Svarīga tautsaimnieciskā nozīme ir jautājumam par rūpniecības produkcijas kvalitāti. Nevar turpmāk samierināties ar to, ka daudzas mūsu fabrikas un rūpnīcas arvien vēl dod zemas kvalitātes produkciju. Drīzāk jādara gals šai kauna lietai — mazvērtīgas produkcijas ražošanai. Rūpniecības pienākums ir dot mūsu tautai izturīgas un glitas preces. Kas attiecas uz ārejo tirgu, tad darbs jānostādā tā, lai marka «Ražots PSR Savienībā» pilnīgi garantētu preces teicamu kvalitāti. (Aplausi.)

Mūsu Dzimtenes turpmāka progresā nodrošināšanā liela loma ir padomju zinātnē. Padomju tauta lepojas ar saviem zinātniekiem un novēl zinātnes un tehnikas darbiniekiem panākumus turpmākā ledrosmes pilnā jaunradē, jaunos zinātniskos atklājumos. (Vētraiņi, ilgi aplausi.)

Biedrī! Dzīve izvirza jaunus augstus prasības visam mūsu valsts aparatam. Bet tā darbā joprojām gādās birokrātiski izkropojumi, pret kuriem mūsu partija enerģiski cīnās. Padomju valsts aparāta pienākums ir uzlabot sava darba metodes, diendienā uzturot sakarus ar darbaudžiem, vērtīgi uzklausi viņu pieprasījumus, rūpēties par darbaudžu vajadzībām, stingri ievērot padomju likumus, nepieļaut nekādu ļaunprātīgu varas izmantošanu pret padomju pilsoņiem. (Ilgi aplausi.)

Padomju Savienība iet pa jaunās augšupejas ceļu. Stiprs un nesatricināms ir padomju iekārtas granitiskais pamats — strādnieku šķiras savienība ar zemniecību, cieša un nesagraujama ir tautu draudzība, kas pamatojas uz pilnīgu līdzietību, savstarpēju cieņu un brālīgu sadarbību. Tas nosaka mūsu socialistiskās valsts varenību un spēku. (Vētraiņi aplausi.)

Biedrī! Ārpolitikā mūsu līnija negrozāmi ir nodrošināt miera apstākļus komunistiskās sabiedrības uzcelšanai mūsu zemē, nosargāt miera lietu pret agresīvo aprindu uzbrukumiem. Šī līnija atbilst tieklīb padomju tautas, kā arī visas cilvēces vitalajām pamatinteresēm. (Ilgi aplausi.)

Pats par sevi saprotams, ka tikmēr, kamēr pasaulē ir agresīvas aprindas, kas arvien vēl veltīgi sapņo par mūsu socialistiskās iekārtas pazudināšanu, Padomju Savienības pienākums ir turēt savus bruņotus spēkus tādā stāvoklī, lai tie varētu izjaukt iespējamās agresoru avantūras. (Vētraiņi aplausi.)

Vissvarīgākais pēdējo gadu rezultāts ir tas, ka miera un tautu drošības aizstāvēšanu nem savas rokās miljoniem cilvēku. Mūsu laika lēzīme ir tā, ka dažādu sociālo grupu, dažādu politisko un reliģisko uzskatu cilvēki apvienojas, lai aizstāvētu mieru un nacionālo drošību.

Nemiet Eiropu. Pēdējā laikā agresīvās aprindas arvien atklātāk piekopj nacionālo spēku sašķelšanas politiku Eiropas valstu iekšienē. Eiropas sašķelšanas politiku, Eiropas valstu vienas daļas uzvaru otram. Bet šai līnijai stāv pretī Eiropas tautu pieaugošā solidaritāte cīņā pret postošo šķelšanas politiku, miera un progresā aizstāvēšanu. Pieaug Francijas patriotu apņemšanās pasargāt savu dzimteni no draudošajām briesmām, ka atdzims vācu militarisms — lielās franču nācijas nīkākais ienaidnieks. Itālijā un citās Eiropas valstīs arvien stiprāka kļūst tautu cenšanās nosargāt mieru un pasargāt savas zemes no briesmām, ka ar revanšistisko Vācijas militaristu starpniecību tās tiktu ierautas jaunā pasaules slaktiņā.

Miera spēku varens pieaugums šodien raksturo Azijas tautu dzīvi, kurās ir apņēmības pilnas pārvērst Aziju no hroniska karu perēkļa par drošu starptautiskā miera citadeli. So apņēmību lemlieso vispirms Ķīnas Tautas Republika. (Vētraiņi aplausi.) Padomju cilvēki izjūt dziļu prieku sakarā ar to, ka kopā ar Padomju Savienību slave-

nā Ķīnas Tautas Republika ir cīņās avangarda par mieru un starptautisko drošību. (Aplausi.) Vērtīgu ieguldījumu miera stiprināšanā dod lielā indiesu tauta. Var vienīgi apsveikt to modribu, kādu parāda Indijas valstsvīri sakarā ar amerikāņu agresīvo aprindu pieaugošajiem tīkojumiem Azijā. Indijas premjerministrs, atbildot uz amerikāņu diplomātu paziņojumu par Amerikas Savienoto Valstu nodomu nenoteikt laiku valdīt Azijā, nesen sacīja, ka «Azijas valstis un, protams, Indija nepiekrīt šai politikai un ne aiz kādiem nolūkiem nedomā atrasties zem kādas valsts kundzības». Sajos vārdos izteikta dziļi nozīmīga patiesība: tagad nav XIX gadsimts, bet ir XX gadsimta otrā puse: un ne jau tādēļ Azijas tautas nostājušās uz nacionālās brīvības un progresā ceļu, lai lautu kādam atsviest tās atpakaļ. (Ilgi aplausi.)

Vispārārtis, ka 1953. gads iezīmējās ar zināmu starptautiskā saspīlējuma atslābumu. Mieru mīlošā cilvēce panāca kara izbeigšanu Korejā.

Jebkurš domājošs cilvēks tagad nevar neapsvērt, ka nodrošināt tālāku soli uz priekšu, kā rast reālu bāzi stabilai miera un tautu drošības nostiprināšanai. Nav tiesa, ka cilvēcei esot atlicis tikai izvēlēties vienu no divām iespējām: vai nu jaunā pasaules slaktiņā, vai arī tā dēvēto auksto karu. Tautas vitali leinteresētās miera stabilitā nostiprināšanā. Padomju valdība ir par starptautiskā saspīlējuma tālāku vājināšanu, par stingru un ilgstošu mieru, tā enerģiski vērsas pret aukstā kara politiku. Jo šī politika ir gatavošanās jaunam pasaules slaktiņam, kas, ievērojot modernos karpošanas līdzekļus, nozīmē pasaules civilizācijas bojā eju.

Ir zināms, ka, izvērsot auksto karu, miera ienaidnieki laiž darbā visāda veida melnīgus izdomājumus par Padomju Savienību, par tās ārpolitiku un sevišķi spēkulē uz viņu radīto pasacīnu par PSRS it kā agresīvām tieksmēm. Padomju Savienības miermīlīgā ārpolitika pašos pamatos iedragājusi šo melnīgo leģendu, un arī tie izrādīties pareizs vecais lūgums sakāmā vārds: «Meli izkūp kā dē!» (Aplausi.)

Mūsu nostāja ir viena. Mēs esam par Padomju Savienības mierīgu ekonomisku sacensību ar visām kapitalistiskajām zemēm, tai skaitā, protams, arī ar Amerikas Savienotajām Valstīm.

Padomju valdība konsekventi vadās no tā, ka jebkurš strīda jautājums mūsdienu starptautiskajās attiecībās, lai cik grūts tas arī nebūtu, jāatrisina miera ceļā. (Aplausi.) Padomju valdība labvēlīgi izturas pret starptautiskām apspriedēm, kurās dažādu valstu pārstāvi ar vienādām tiesībām godprātīgi strādātu starptautiskā saspīlējuma mazināšanas interesēs, meklētu un atrastu iespēju strīdīgus jautājumus atrisināt miera ceļā. Saskaņā ar šo līniju Padomju Savienība aktīvi piedalījās četru lielvalstu Berlīnē apspriedē un izvirzīja, kā jūs zināt, priekšlikumus, kas vērsti uz vairāku svarīgu starptautisku problēmu patiesu atrisināšanu. Mēs piešķiram nozīmi gaidāmajai lielvalstu Zenevas apspriedē, piedaloties citām leinteresētām valstīm, kurā Ķīnas Tautas Republika būs līdztiesīga dalībiece. (Vētraiņi aplausi.)

Nevar neatziņ, ka galvenais šķērslis ceļā uz starptautiskā saspīlējuma tālāku vājināšanu ir tas, ka rietumvalstīs svarīgu starptautisku jautājumu atrisināšanai pieļiet kā sevi noslēgts militārs grupējums, kas augstāk par visu liek agresīvu militāri stratēģiskus apsvērumus.

Vienīgi tā var izskaidrot rietumvalstu nostāju attiecībā uz priekšlikumu noslēgt Visetropas līgumu par kolektīvo drošību Eiropā. Rietumvalstis, kā zināms, šādam līgumam nostāda pretī sešu valstu militārā bloka dibināšanu, kurā galvenais spēks un galvenā loma būs Rietumvācijas militāristiem.

Mūs mēģina pārliecināt, ka līdz ar «mazās Eiropas» nodibināšanu Vācija iesaistītos Eiropā un būšot nomierināta. Tas izklausās viscaur liekulīgi. Vai gan nav skaidrs, ka ar «Eiropas aizsardzības asociācijas» nodibināšanu vācu militarisms sagrābtu Rietumos to, ko tas nespēja panākt karā. Padomju Savienība noteikti iebilst pret to, lai zem «mazās Eiropas» izkārtne tiktu radīta liela agresīvā Vācija. (Aplausi.)

Var nešaubīties, ka pastāvot patiesaj tieksmēm garantēt drošību Eiropā, būtu iespējams pārvarēt šķēršļus ceļā uz Visetropas līguma noslēgšanu par kolektīvo drošību Eiropā, rūpīgi izskatīt šajā sakarā radušos priekšlikumus.

Padomju valdība ir par ekonomisko un tirdzniecības sakaru paplašināšanu

ar ārvalstīm uz savstarpēja izdevīguma pamatiem. Var izteikt gandarījumu par to, ka Londonā sāk atzīt, cik svarīgi ir attīstīt ekonomiskos sakarus ar Padomju Savienību. (Aplausi.)

Katrā padomju cilvēkā pamatotu lepnību izraisa arvien lielāka dižās draudzības nostiprināšanās, kura mūsu Dzimteni saista ar visām tautas demokrātiskajām valstīm. Šī brālīgā draudzība ir ne vien demokrātiskās nomenes spēka avots, bet arī vissvarīgākais starptautiskā miera balsts. (Vētraiņi aplausi.)

Biedrī! Jau vairāk nekā pusgadsimtu genialā Lenina radītā Komunistiskā partija nemīlīgi cīnās par mūsu tautas labāku dzīvi un laimi. Nesaraujamas saites vieno mūsu partiju ar padomju tautu. Tauta tic savai mīļotajai partijai un arvien ciešāk sakļaujas ap to. (Ilgi aplausi.)

Mūsu partija atklāti izteikusi savus uzskatus tādā svarīgā jautājumā kā kolektivitāte vadībā un ir pārliecināta, ka tās paziņojumi raduši atbalstu padomju tautā. (Vētraiņi, ilgi aplausi.) Nav noliedzams, ka kolektivitāte partijai un mūsu valsts vadīšanā ir nepieciešama garantija tam, lai pareizi un sekmīgi tiktu atrisināti mūsu priekšā stāvošie vitali svarīgie uzdevumi, pareizi un sekmīgi tiktu atrisināti pamatjautājumi, kas skar padomju tautas likteni.

Tautas uzticība un atbalsts ļauj mūsu partijai droši un noteikti atsegt kļūdas un trūkumus centrālā un vietējo partijas, padomju, saimniecisko orgānu darbā. Mūsu partija pieradusi dalīties ar tautu bēdās un priekos, uzvarās un sakāvēs, panākumos un neveiksmēs. (Vētraiņi aplausi.)

Trīsdesmit seši gadi ir neliels laiks jaunajai socialajai iekārtai. Mūsu partija un tauta daudz darijušas, lai stiprinātu un attīstītu Padomju cilvēka pilnīgu pamatoti var lepoties ar jaunās iekārtas panākumiem un uzvarām, sevišķi ievērojot to, ka ārējie agresīvie spēki uzspieda mums postošus karus, radīja citus šķēršļus, traucēja un traucē pilnīgi izvērst socialisma milzīgās radošās iespējas.

Padomju Savienības tautas mūsu mīļotās Komunistiskās partijas vadībā uzcelušas jaunu sabiedrību, kura nav iespējas cilvēkam ekspluatēt cilvēku, nav politisku un nacionālu spaidu. Uz šā pamata mūsu zemē nodibinājušas jaunas attiecības starp cilvēkiem, strādnieku, zemnieku un inteliģences, visu padomju cilvēku brālīgas, draudzīgas sadarbības attiecības. (Aplausi.)

Mums visiem mūsu zemes darbaudžiem, ir viens mērķis, viens uzdevums — nodrošināt mūsu Dzimtenes vēl lielāku uzplaukumu un varenību, panākt tautas labklājības un kultūras strauju augšupeju, nenogurstoši strādāt, lai visi padomju cilvēki dzīvotu arvien labāk un labāk. (Vētraiņi, ilgi aplausi.)

Mūsu zemē augstu vērtē un ciena godīgu darbu, kas vērsti uz šā dižā un cildenā mērķa sasniegšanu. Rūpniecības, celtniecības, transporta un sakaru strādnieki un strādnieces, inženier tehniskie darbinieki un kalpotāji, kolchoznieki un kolchoznieces, visi lauksaimniecības darbinieki, tirdzniecības darbinieki — visi darbaudži, kas rada un vairo mūsu Dzimtenes bagātību; zinātnes darbinieki, kas atklāj jaunās iespējas tehniskajā progresā, dabas spēku pakļaušana, cilvēka darba atvieglošana; izglītības, literatūras un mākslas darbinieki, kas veltī savus spēkus cildenajam padomju cilvēku komunistiskās audzināšanas darbam; pašatizliedzīgle medicīnas frontes darbinieki, kas sarga padomju cilvēku veselību; uzvaru slavas apvītās varonīgās Padomju Armijas un Jūras Kara Flotes karavīri — visi padomju cilvēki — ir jaunās dzīves radītāji un cēlāji. Patēcietes viņu pašatizliedzīgajam darbam, mūsu Dzimtene gūvusi savu diženumu un slavu. (Vētraiņi aplausi.)

Pārliecināti, mazi un droši padomju cilvēks raugās savā rītdienā. Viņš zina, ka viņa laimes labā, mūsu slavenās Dzimtenes mierīgas attīstības un uzplaukuma labā Komunistiskā partija veltī visus savus spēkus. (Ilgi aplausi.)

Lai dzīvo mūsu lielā varonīgā tautai! (Vētraiņi aplausi.)

Lai dzīvo mīļotā Komunistiskā partija — visu mūsu uzvaru jēdviesmotāja un organizētāja! (Vētraiņi, ilgi aplausi.)

Zem Marksa-Engelsa-Lenina-Staļina karoga uz priekšu, uz jaunām uzvarām! (Vētraiņi, ilgi nerimstošas ovacljas, Visi pieceļas.)

Nozīmīgs pētījums par Raini

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā

Raina revolucionārās vārsmas ir apstiprinājušas visu plašo padomju zemi, iegādāmas dzīvi cieņu un mīlestību. Mūsu daudzdzimīgo valsti ir piepildījis Raina sapnis par lielāko dzimteni, kas celta brālībā «no visām tautām un mēlēm, un krāsām...» Gribas atcerēties Maksima Gorkija teiktos vārdus I Vis-savienības Padomju rakstnieku kongre-sā 1934. gadā, ka skaliliski mazas na-cijas var radīt lielus literatūras meistarus. Arī latvieši ir deviņi pasaules lite-ratūrai tādu varenu dzejnieku kā Jānis Rainis.

Taču mēs nedrīkstam tikai lepoties vien ar to, ka mūsu tautas dzejnieka darbi ir kļuvuši par ieguldījumu visas progresīvās cilvēces kultūrā. Mūsu literatūras zinātniekiem un literatūras vēsturniekiem tas uzliek arī svarīgu pienākumu — ar īpašu rūpību izsekot Raina daiļrades procesam, viņa sabied-riski politisko uzskatu attīstībai.

Pirmais šāds, pēc apmēriem plašākais mēģinājums apskatīt Raina dzīvi un darbu no padomju literatūras vēstures viedokļa ir Kārļa Krauliņa grāmata¹.

K. Krauliņš savu pētījumu pamato uz bagātīgu arhīvu materiālu, līdz šim nepublicētiem dokumentiem, vēstulēm utt., ar to sniedzot lasītājam masām daudz jaunu un interesantu Raina dar-bības izpratnei agrīnajā posmā un 1905. gada revolūcijas priekšperiodā.

Autors sīki pakavējis pie pirmajiem iespaidiem un ietekmes avotiem, kas nosaka Raina uzskatu demokrātisko ie-virzi agrīnajā posmā. Iepazīsties ar pa-sauļes literatūras klasiku, sevišķi ar krievu progresīvo literatūru, Rainis iemācās nīst despotismu. Lielo krievu vārda mākslas meistaru — Puškina, Lermontova, Koļčova, L. Tolstoja un citu nesaraudamās saites ar tautu, viņu daiļrades patiesais tautiskums palīdz «ai» novērtēt 80. gadu latviešu bur-žuāziskās literatūras vilnus tautiskumu. Jānis uzskatīja lielo progresīvo māks-lu par tautu solidaritātes audzinātāju, par tautu vienotāju uz lielu, kopīgu demokrātiskās cilvēces kultūras darbu» (31. lpp.).

Pamatoti K. Krauliņš norāda uz progresīvo, demokrātisko rakstnieku — Merķeļa, Jaunlatviešu — Valdemāra, Spāga, Barona, Kronvalda, J. Alunāna, Anseļa, Pumpura ietekmi, kas ievē-rojami stimulēja Raina pievēršanos tautas demokrātiskajam centieniem un apkūvēlīnāja naidu pret latviešu tautas apspiešanas vācu muļžniekiem, rosī-nāja vērst skatu uz Austrumiem, uz draudzīgās krievu tautas kultūru. Au-tors pareizi kritiski novērtē jaunlatvie-šu nozīmi Raina uzskatu veidošanā, norādot, ka Rainis gan no tiem ieguvis daudz ierosmes, bet nav kļuvis par viņu pēcteci, viņu ideoloģijas turpinātāju, jo «jaunlatviešu kustība radās un izveido-jās augošās latviešu buržuāziskās ietek-mē, Raina attīstības ceļš virzījās uz priekšu augošās latviešu strādnieku kustības ietekmē. Uz latviešu buržuā-ziju kā vadošu sabiedrības spēku Rainis nekad nav orientējies» (36. lpp.).

Noklausījis kalpu, gājēju drūmas darba dziesmas agrā bērnībā modina Raini atziņu, ka tik dažādi ir likteņi bagātajiem un nabagiem. Intelektuāli ļoti attīstītais Rainis jau ģimnazista laikā saprot, ka nepieciešama ir eks-pluatētās darba tautas atbrīvošana, ti-kai viņš vēl nezina šīs cīņas konkrētos ceļus. Ka palīdzība nav gaidāma no bur-žuāzijas, kas savā «tautiskajā» ākstībā un politiskajā nodevībā izbankrotējusi. Rainis saprot skaidri, ka Raina simpa-tijas kapitalisma eksploatācijas jūga nomāktajiem darbaļaudz tūkstosiem nav buržuāziska objektīvā simpatijas, lie-cina viņa agrīnā daiļrade. Šai laikā top tādi izteiksmē un domas nobrieduši spēcīgi dzejoļi kā «Karalmeita», «Beldzama kapoka», «Viņš to zināja». Kodolīgi, asinot un koncentrējot domu, topošais dzejnieks illeiski uzglezno po-stu un nelaimju pilno strādnieka dzīvi. Skaidri viņš saskata cīņu par eksisten-ces nepieciešamo kapiku, ap kuru lip sviedri, asinis, asaras, lāsti un valdi. Skarbais kapitalistiskās dzīves ikdienas atmaskojums neapšaubāmi liek domāt, cik dziļi un nopietni Raini jau jaunībā ir nodarbinājis doma par ekspluatāci-jas likvidēšanu.

Tāpat ģimnazijas gados Rainis tulko no citu tautu dzejas tieši tādas paraug-s, kas aicina tautu uz cīņu, izsmie- apspiešanas vai tēlo tautas smago stā-vokli. Autors pamatoti norāda, ka Raina agrīnā dzejoļi spīdīgi izēlme pirmsā-kumu, no kā izaudzis vēlākais lielais pamatšķiras dzejnieks. Jau tad jaunā dzejnieka balsi izskan neapklusināma vēlēšanās kalpot darbaļaudz masu brīvī-

¹ K. Krauliņš. «J. Raina dzīve un darbība» (1865.—1903.). LVI, Rīgā, 1953. g.

bai. To visu jo pārliecinoši apliecina monogrāfijā ietilpinātie materiāli. To-mēr K. Krauliņa vērtējumā Rainis šai posmā vēl nepacēlās pāri buržuāziska demokrāta aprobežotajam skata lokam. Šis ir viens no gadījumiem, kad autora secinājumi nonāk pretrunā ar faktisko materiālu.

Autors brīžam aizraujas ar dažādu fakti maznozīmīgu komentēšanu, ar to attālinoties no galvenā jautājuma — Raina kā liela dzejnieka un politiski sabiedriskā darbinieka tapšanas. Cenšoties pierādīt narodņicisma izplatību Lat-vijā un tā ietekmi Raina uzskatu attīstī-bā, K. Krauliņš izdara pārāk plašu ekskursu ar Aizupa prāvas iztirzi, kam šai gadījumā samērā maza nozīme. Turpretī tikai garām elojot pieminēti zemnieku nemieri Krievijā un Latvi-jā, 70. un 80. gadu revolucionārās domas ietekme Raina uzskatu veidošanā. Izriet, ka tikai iepazīšanās ar na-rodņicisma uzskatiem plevērsusi Raina uzmanību zemnieku beztiesiskajam stā-voklim un domai par muļžnieku un cara varas gāšanu. 70. gadu beigās un 80. gadu sākumā latviešu zemniecība atradās beztiesiskā stāvoklī. Apmēram trīs ceturtdaļas un vēl vairāk no Lat-vijā dzīvojošo zemnieku skaita bija bez-zemnieki. Bez zemes un eksistences līdzekļiem atstāto zemnieku masu pro-tests izpaudās veselā rindā nemieru. Taču autors neparāda, ka zemnieku nemieri būtu radījuši tiešāku atbalso-jumu Raina pasaules uzskatu veidošanā.

Liels un nozīmīgs celšens Raina sa-biedriskā uzskatu attīstībā ir viņa jaun-strāvnieka gadī un «Dienas Lapas» re-dakcijas laiks. «Jaunās strāvas» apsa-ktam K. Krauliņš ir veltījis lielāko daļu sava apcerējuma. Autors galvenajās līnī-jās pareizi raksturo «jauno strāvu» un tās vēsturisko lomu latviešu sabiedrī-kās domas attīstībā. Apcerēdams Raina kā publicista un sabiedriskā darbinie-ka gaitas, K. Krauliņš sīki izseko «Dienas Lapas» vēsturi. Rainis, tāpat kā viņa progresīvā latviešu intelligēnce, pievēršas šim sīkburžuāziskās opozīci-jas centrālajam organam, lai no tā tri-bīnes vērstu uzbrukumu pret vācu muļžniekiem un viņu pavadā ejošo reakcionāro la... i lielburžuāziju. To-mēr K. Kraul, diezgan nepamatoti avīzes ideoloģiskās svārstības identificē ar Raina tā laika uzskatiem, virknē ne-atsīrēto rakstu pieskaita Raina spalvai.

Runājot par «jauno strāvu» kā lat-viešu progresīvās intelligēnces kustību, kas sāka marksisma propagandu latvie-šu sabiedrībā, rodas jautājums par marksisma apguves avotiem. Autors iz-virza domu, ka latviešu progresīvā in-telligēnce marksismu mācījusies krievu revolucionāru skolā, ar to atspēkojot novecojušos uzskatu par marksisma ideju ieviešanu latviešu progresīvajā sabiedrībā no Vācijas. K. Krauliņš pa-reizi secina, ka jau Peterburgā Rainim bijuši sakari ar studentiem, kas meklē-juši ceļu uz marksismu. Fragmentāri tā-lad arī Rainis iepazīsties ar marksismu jau šajā laikā. Tālāk autors min, ka pirmā kaut cik nopietnā iepazīšanās ar marksismu latviešu intelligēncē sā-kusies ap 1891. gadu, pie tam Tērbatas progresīvo studentu vidū, kur bija arī E. Veldenbaums (91. lpp.). Vēl tā-lāk autors saka, ka krievu radikalajiem un revolucionārajiem studentiem bijuši tieši vai netieši sakari ar krievu revo-lucionārajiem strādnieku un intelligen-ces pulcīniem un organizācijām, arī ar Plechanova «Darba atbrīvošanas gru-pu». Autors atsauces uz P. Dauges iz-teikumiem, ka viņš pirmo socialdemo-kratisko literatūru saņēmis no tērbat-niekiem, kam savukārt bijuši sakari ar krievu marksistiem — latviešu studentu pirmajiem ceļa rādītājiem (92. lpp.).

Taču autoram vietumiem pietrūcis spē-ka pierādīt savu viedokli. Diezgan pla-ši attēlojot vācu socialdemokrātijas un

no ārzemēm ievestās marksistiskās lite-ratūras nozīmi latviešu progresī-vās intelligēnces revolucionizēšanā. K. Krauliņš nonāk pretrunā ar paša iz-virzīto uzskatu. Nejutām pietiekami atspēkotus iestātu, ka Rainis revolūcio-naro kustību Latvijā ievēdis slavenajā čemodanā no ārzemēm. Juzdams, ka negribot nokļuvis gandrīz vai pretējā pozīcijā, autors 124. lappusē vēlreiz atkārtoti pasvīturo: «... lai nepārspīlētu Raina, tāpat arī P. Dauges atvestās literatūras nozīmi, jāatceras, ka mark-sistiskā revolucionārā literatūra, kā zi-nāms, jau pirms tam cirkulēja Tērbatas, Peterburgas un Maskavas progresīvāko studentu aprindās un to, bez šaubām, lasīja arī latviešu revolucionārie stu-denti.»

Pietiekami neizceļot Raina un citu radikalāko jaunstrāvnieku uzskatu at-šķirību no «legālā marksisma» pade-ļiem «jaunajā strāvā», K. Krauliņš nonāk pie aplama atzinuma, ka Raina revolucionarismam piemīt «kabineta» raksturs. Ar to autors ignorē Raina li-terari sabiedriskā darbību, kas vēlita darbaļaudz masu interesēm. «Jaunās strāvas» mērķis ir noskaidrot un pro-pagandēt masās marksisma idejas. Kaut arī jaunstrāvnieki nekļūst par strādnie-ku masu kustības vadītājiem, viņi tomēr ir pirmie, kas ar marksisma propagandu met masās revolucionāro atziņu dzirk-stis, kuras kāri uztver strādnieki un ne-s tās tālāk nelegālajos strādnieku pulci-nos. No jautājumu izskaidrošanas vaka-riem līdz nelegālajiem strādnieku pul-cīniem, ar kuriem nodibinā sakarus (103. lpp.) jaunstrāvnieku studenti Jansons, Roziņš, Rolāvs, Pelude — tāds ir radikalāko jaunstrāvnieku cīņas ceļš. Pats autors pēc izteiktās domas, ka «arī pašu krāsīgo jaunstrāvnieku — Raina, Jansona, Stučkas, Roziņa revo-lucionarisms bija tikai daļējs, nekon-sekvents, teorētisks resp. «kabineta» revolucionarisms, propagandists, ne agitatorisks un organizatorisks» (154. lpp.), daļēji spiests atkāpties un apliecināt, ka šo «kabineta revolūcio-naru» propagandētās idejas krita auglī-gā zemē — latviešu strādniekos, kas paši bija sākuši jau organizē-ties un kuriem propagandētās marksis-ma idejas bija nepieciešamas un svēti-gas. Nākamajā lappusē autors vēl vai-rāk atkāpjas no sava viedokļa, atzīstot, ka daži jaunstrāvnieku studenti piedalī-jies strādnieku pulciņu darbā ne vien kā propagandisti, bet arī kā politiski agitatori. Jāsaūbas, vai «jaunās strā-vas» revolucionārā daļa, bruņojusies tikai ar «kabineta revolucionarismu», varēja veikt savu nozīmīgo vēsturisko lomu latviešu progresīvās sabiedriskās domas attīstībā.

K. Krauliņš savā apcerējumā ļoti maz pakavējis pie Raina estētisko uzskatu veidošanās gaitas. Nav pietie-kami izvērtēts jautājums par krievu progresīvās, revolucionārās domas ie-tekmi uz Raini kā mākslinieku.

«Mazie Dunduri» 1887. gadā lieci-na, ka Rainis savu literāro darbību sāk kā cīnītājs. Šo kaujiniecisko nostāju spilgti izpauž arī viņa darbība «Dienas Lapā», kad noris cīņa par realistisku literatūru.

Raina šī perioda literatūrkritiskie raksti nepārprotami runā par krievu revolucionāro demokrātu lielo audzino-šo lomu viņa estētisko uzskatu attīstī-bā. 46. lappusē lasām: «Studiju gados Peterburgā Rainis nopietni iepazīsies arī krievu revolucionāro demokratu Hercēnu, Beļinskā, Dobrožubovu, Cerņiševiski». Šo apgalvojumu autors to-mēr konkrēti nesaista ar Raina daiļradi, nemeklējot tajā krievu revolucionāro demokrātu estētisko uzskatu dziļā sakojumu.

K. Krauliņš īsi pakavējis pie Raina literatūrkritisko rakstu iztirzes, tāpat izvērtējis šur tur raksturo Raina po-stāju pret vienu vai otru literatūras parā-

dību, bet vispārējās Raina estētisko uzskatu analīzes nedod. Taču tas būtu ļoti svarīgi un noderīgi, jo Raina este-tiskajiem uzskatiem ir ievērojama no-zīme latviešu literatūras un marksistis-kās estētikas attīstībā Latvijā. Rakstot apcerējumu par Puškina (1898. g.), Rainis, kā to monogrāfijā pareizi atzi-mē K. Krauliņš, pamatīgi ir izstudējis Beļinska atzinumus. Šis piemērs tieši liecina, ka krievu revolucionāro demo-kratu estētiskās atziņas ir drošs avots, no kā Rainis smēļ savu domu spēku. Revolucionāro demokrātu estētikas mā-cība palīdz cīnīties pret tautisko ro-mantismu, palīdz masām noskaidrot mākslas pamatus, aicinot literatūru cīņā par proletariāta šķiras mērķiem. Saska-tījis un pareizi novērtējis buržuāziskās literatūras šauru šķiriskumu, Rainis iz-iet cīņā pret buržuāzisko literatūru un tās vecuma nespēku slimībām — deka-denci, simbolismu un citām kaitēm.

K. Krauliņš atsedz M. Gorkija un Raina idejisko un māksliniecisko tuvi-bu darbaļaudz masu revolucionārās cī-nas trauksmes romantiskajā attēlojumā (259. un 260. lpp.). Jaunu, interesantu kopīgu līniju varētu atrast starp Gor-kiju un Raini arī viņu cīņā pret buržuā-ziskās literatūras pagrimumu.

Runājot par dekadenci mākslā, Rainis nosoda tiksmīnāšanos ap kai-līem formas efektiem, norādot, ka tam seko bezidejisku, nenozīmīgu literāru darbu rašanās. Pareizi traktējot satura un formas jautājumu, Rainis prasa ide-jiska satura ietveršanu mākslinieciski augstvērtīgā formā.

Raina pareizā nostādne literatūras jautājumos palīdzēja latviešu progresī-vajiem rakstniekiem meklēt un saskatīt pozitīvās vērtības pasaules klasiku dar-bos, veicināja to kritisku apguvi, mā-cīja vērtīgu ieguldījumu atstāt no kļūdām, trūkumiem un šķiriskās apro-bežotības. Raina atziņas par mākslu pavēra ceļu literatūras marksistiskaj iz-pratnei Latvijā.

Izlasot K. Krauliņa grāmatu «J. Rai-na dzīve un darbība», varam secināt, ka autors veicis nopietnu pētījumu, bet reizē rodas arī otrs secinājums, ka au-tors ir atkāpies no sava nospraustā mērķa un novirzījies blakus problēmu risināšanā. Autors gan saka: «Kā i-cils proletariskā revolucionāro dzejnieks Rainis ir parādījis, kas izaugusi, bal-stoties ne vien uz latviešu, bet uz visas Krievijas revolucionāro strādnieku kus-tību un progresīvo sabiedrisko domu» (273. lpp.), tomēr šo Raina mākslinie-cisko izaugsmi strādnieku revolūcio-nārās kustības ietekmē mēs iztirzājamajā darbā redzam pavāji. Autors nav uzskatāmi izizmējis Raina kā dzejnie-ka cīnītāja attīstību, viņa daiļrades īpatnības un mākslinieciskā spēka veidošanos. Rainis gan kā prole-tariāta šķiras dzejnieks-cīnītājs, gan kā mākslinieks ir tik izcila un monumen-tāla figura, ka ar viņu sākas jauns laik-mēts latviešu literatūrā. Gribētos re-dēt Raina vietu latviešu progresīvajā literatūrā daudz spilgtāk izceltu.

Raina kā ģeniāla pamatšķiras dze-jnieka mākslinieciskās izaugsmes pir-mais spožākais, kaujinieciskākais aplie-cinājums ir dzejoļu krājums «Tālas noskaņas zilā vakarā», ar ko K. Krauliņš nobeidz apcerējumu. Autors mono-grāfijā ir apstājies tieši pie visnozīmī-gākā posma Raina daiļradē, pie 1905. gada revolūcijas sliekšņa. Tā kā K. Krauliņa monogrāfijā aptver tikai Raina jaunības gadus un viņa literā-ras un sabiedriskās darbības sākumu, tā pagaldām nevar pretendēt uz nosauku-mu — «dzīve un darbība». Grāmata sleidzami prasa turpinājumu. Autors latviešu padomju literatūrā ir drosmīgi dzinis pirmo vāgu monogrāfijas žanrā. Varam tikai vēlēties, lai K. Krauliņš, novērtot pirmajā monogrāfijā ieviestās kļūdas un pretrunas, sekmīgi turpinātu aizsāktu darbu. **Beatrise Barševska**

Rakstnieku savienības partijas pirmorganizācija

Šinīs dienās Latvijas Padomju rakst-nieku savienības partijas pirmorganizā-cijas sapulcē RS valdes sekretārs V. Luksis nolāsa referātu «LKP XIII kongresa lēmumi un rakstnieku uzde-vumi». Referents pasvīturoja, ka visām radošajām organizācijām un it īpaši Rakstnieku savienībai jaunrades darbs radoši jāsaista ar PSKP XIX kongre-sa un CK Plenumu lēmumiem. Tomēr Rakstnieku savienības partijas pirmor-ganizācija, valde, sekretariāts un sekci-jas nav darijušas visu iespējamo, lai vēl vairāk tuvinātu rakstnieku daiļradi partijai lēmumu izpildei. Tieši tāpēc mums vēl ir ļoti maz aktuālu darbu, ku-ri tiešām palīdzētu realizēt svarīgos lē-mumus. Lai veiktu lielos uzdevumus, ko mums uzstāda partija un tauta, mums

jādomā par jaunu literatūras kadru audzināšanu. Līdz šim RS valde pieņē-musi svarīgu lēmumu par meistariības celšanu, taču tas palicis neizpildīts — vecākie rakstnieki nepalīdz jaunajiem apgūt meistariību, nenolasa referātus, nedalās pieredzē. Daži jaunie literāti pāragri profesionalizējas, atraujas no dzīves.

Pēc referāta izvērsās dzīvas debātes. J. Grants uzsvēra, ka pārāk maz parā-dās labu stāstu, dzeju un māksliniecī-ko aprakstu par aktuālākajām temām. Kā lielš trūkums Rakstnieku savienības darbā ir tas, ka jauno autoru audzinā-šanā piedalās tikai nedaudzi vecākie rakstnieki. Fr. Rūmnēks ierosināja uz-ņemt šefību par Alūksnes rajona kol-chozu «Nākotne». I. Muiznieks kritizēja

pavirši organizētās sekciju un citu sa-nāksmju sēdes, kuras rakstnieki vēltīgi izšķiē laiku, un ieteica rūpīgāk or-ganizēt sekciju sanāksmes. V. Bērce ierosināja sekciju sanāksmēs apskatīt svarīgākās literatūras teorijas un prakses problēmas. Viņš pārmeta, ka RS izde-vumiem «Literatūrai un Mākslai» un «Karogam» atsevišķs literatūras jau-tājums dažreiz nav sava viedokļa.

Debātes vēl piedalījās E. Feldmane, B. Burlaks u. c. Sapulces noslēgumā pieņēma lēmumu, kurā paredzēti kon-krēti pasākumi rakstnieku ciešākas sa-skāres nodibināšanai ar lauku darbaļau-dim, kā arī virkne pasākumu jauno au-toru audzināšanas jautājumā, sekciju darbā u. c.

Prozas sekcija kopā ar LVI padomi apsprieda V. Bērce's romanu «Mēs — darba rūķi...», kas publicēts žurnāla «Karogs» pagājušajā gadā.

Referenti Jānis Grants un Laimonis Pūrs, tāpat pārējie apspriedes dalībnie-ki, kas runāja debātes (bb. A. Talcišs, V. Melnis, P. Baugis, J. Niedre, M. Krupnikova un A. Jansons), atzīmē-ja autora novatorisko pieeju tematā, viņa prasmi parādīt mūsdienu padomju sabiedrības dzīves jaunās norises, kuras maz vai tikpat kā nemaz literatūrā nav attēlotas. Tas ir pirmais plašākais darbs par vietējo padomju or-ganu darbību, par padomju cilvēka au-dzināšanu, tas sniedz ļoti daudz jauna par izpildkomitejas, rūpnīcas, audzinā-šanas iestāžu darbinieku dzīvi un dar-bu, tajā ir veiksmīgi izveidoti jauniešu tēli (pirmkārt Vilma Liepiņa). Arī daži rajona izpildkomitejas un partijas dar-binieku tēli parādīti visai zīmīgi. Taču romāns daudz cieš no pelēcības. Roma-nā ir vairākas konfliktu un šizētiskās līnijas, autors risina svarīgas darba un ģimenes problēmas. Tomēr romānā ir pārliecīgi liels personāžu skaits, varoņu portreti bieži vien izmēģināti trūcīgi, kom-pozicionāli darbs vietām saraustīts. Kaut gan katram autoram tiesība rakstīt tādā stilā, kādu viņš atradis par pašu pie-mērotāko idejiski tematiskā satura iz-teikšanai, apspriedes dalībnieki dibināti norādīja uz V. Bērce's valodas sausu-mu. Izskanēja pat doma, ka dažreiz va-lodas tēlainības trūkums ir cēlonis V. Bērce's darba atsevišķām pelēcīga-jām lappusēm. Sanāksmes dalībnieku vienprātīgais atzinums bija tāds, ka ide-jiski vērtīgais V. Bērce's romāns vēl jā-labo, jāpārskatī, vēl jāpiestrādā pie va-lodas un stila Novatoriskais sacerējums tad kļūs idejiski un mākslinieciski ie-darbīgāks.

Noslēgumā autors atzina kritiku par pareizu, pastāstīdams, ka viņš jau sācis romanu labot, pārveidot tēlus. Kaut gan visumā apspriede noritēja veselīgā, ra-došā atmosfērā, tomēr jāatzīmē, ka, ne-skaitot referentus, pārējiem debatē da-lībniekiem bija maz konkrētu piemēru savu argumentu pierādīšanai. Tātad sek-cijas biedri nebija ar visu vajadzīgo nopietnību gatavojušies šī darba iztir-zāšanai.

Dzejas un dramaturģijas sekciju kopēja sanāksmē apsprieda K. Aizpura dramatisko poēmu «Ielēntā pils». Kā referenti C. Dinere un P. Pā-tersons, tā arī pārējie runātāji atzina, ka darbam ir nopietni trūkumi un ka iepriekšējā apspriedē norādītās kļūdas autors labojis pavirši. Sanāksmes dalīb-nieki ieteica autoram pārveidot drama-tisko poēmu pašos pamatos.

Dzejas sekcijas sēdē iztirzā-ja Dāvida Cera dzejoļus, lai palīdzētu autoram viņa turpmākajā daiļradē. Re-ferenti Fr. Rokpelnis un T. Brīcka par labākajiem atzina Cera dzejoļus, kas rak-stīti bērniem. Autors te runā ar mazi-jiem lasītājiem vienkārši, sirsnīgi. Vis-pār D. Ceram būtu vairāk jāpievēršas tieši šim dzejas novadam. Garāku dze-jojumu «Lāča bērni» referenti un pā-rējie sekcijas sēdes dalībnieki ietei-a publicēt pēc saišināšanas u. c. īsbo-ļiem.

Dzejoļos, kas veltīti pieaugušajiem la-sītājiem, D. Cers vēl bieži ir pārāk deklarativs. Izmantojams visiem zināmu dzīves materiālu, autors to atstāstā dzir-dētām frazēm, pats ienes dzejā maz ja-una. D. Ceram, veidojot savus darbus, va-jadzētu iziet nevis no citu atstāstīti, daudzkārt laitrakstos un grāmatās iz-mantotā, bet gan jāsmeļ ierosme sacē-rējumiem dzejas primavotā — cilvēka pārdzīvojumus, izjūtas, domas.

Par D. Cera dzejoļiem izteicās M. Kempe, K. Krūza, M. Kroma, A. Vē-jāns, O. Vāļetis, J. Plotnieks u. c.

Prozas sekcijā apsprieda K. Fimbera jauno romanu «Viesulis», kurā attēloti varonīgie Valmieras kom-jaunieši 1919. gadā. Referents J. Niedre atzīmēja, ka autors plaši hronikālā vēstījumā ietilpinājis nozīmīgu vēstures materiālu. Tomēr galve-ni varoņu tēliem nav īsta spīguma, tie ir pāls, autors vairās sniegt varoņu dziļākus raksturzīmējumus un to iekšē-jos pārdzīvojumus. Šo varoņu valoda nav individualizēta, to portreti bieži vien līdzīgi viens otram. Negatīvie per-sonāži pārāk karīkēti. Labāk padēvu-šies epizodiskie personāži.

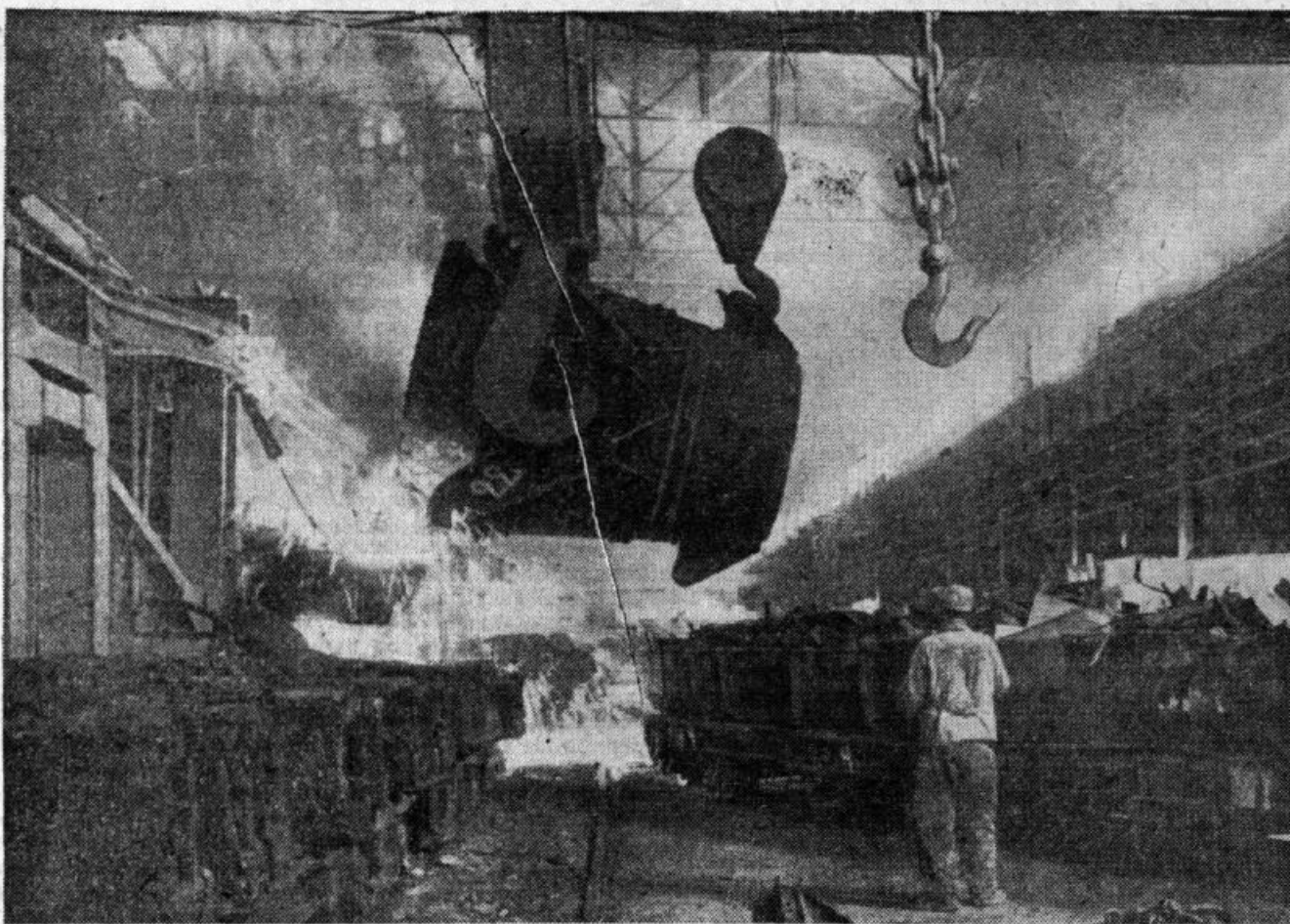
Debātes, virkne runātāju — V. Branks, S. Cielava, V. Berkovi-ča u. c. — izteicās, ka K. Fimbers gan savācis ļoti vērtīgu materiālu, taču pie romana viņam vēl daudz jāpiestrādā.

J. SUDRABKALNS

Lielu darbu laiks

Ceturs gados, kas pagājuši no iepriekšējām PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām, padomju ļaudis paveikuši diženus darbus. Stundai, dienai, nedēļai, mēnesim, gadam viņi devuši gluži jaunas notikumu uzņemšanas spējas, jaunu ietilpību. Ja salīdzināsim padomju laika mērus un vērtību, teiksim, ar naudas kursiem kapitalistisko zemju biržās, varam sacīt, ka stundas, mēnešu vai gada vērtība šais zemes postāviņi krīt kopā ar naudas vienību un akcijām, ļaužu rociņas līmenī, labajūtu un nākotnes cerībām. Ne vien bezdarbnieks, bet arī bagātājs darba devējs lāgā nezina, ko iesākt ar savu laiku, ja viņš nevar nemītīgi biznesu taisīt. Un lieliem un maziem kapitalistiem ar visāda veida veikalēm neveicas vairs gluži tā kā senāk. Ko lai iesāk ar laiku darbu pazaudējis strādnieks, izpūtīts fermeris, Korejas pamiera sagrauzts miljardieris? Pēdējam, protams, darba netrūkst, viņam nemītīgi jākūda valdības un tautas uz jaunu karu, jāokškerē pašu un citu mājās pēc komunistiem, jāapmāca diversanti un spiegi. Bet vienkāršam cilvēkam dolara pakrēslī laiks pazaudējis mēru un jēgu, piepildīdamies tikai ar šaubām un raizēm. Viņš atskatās uz četriem aizritējušiem gadiem un dzird tikai drūmu šalkopu.

Cetri padomju gadi pilni saturs. Mēs ieraugām ļaužu masas Volgas-Donas kanāla krastos, Alz divām slūžām udeņi gaida satikšanās mirkli. Kad abas upes satiekas, šalc likms ļaužu durvju un čalas, atskan himna — paveikts varens darbs. Kanadiešu arodnieki dažus mēnešus vēlāk stāstīja: «Lidojumā no Rostovas pie Donas uz Odesu lidmašīna uz mūsu lūgumu divas stundas meta lokus pār Cimlankas jūru un V. I. Leņina vārdā nosaukto grandiozo Volgas-Donas kuģniecības kanālu. Grūti aprakstīt šīs varenas celtnes diženumus». Tā pat gada rudenī Maskavas žurnālā «Znamja» rakstīja Andrejs Upits: «Socialistiskā realisma māksla prot visu tehniski pilnīgo un praktiski nevalnojamo ietērt estētiskās formās, kas tīksmina skatu. Tikai socialistiskajā sabiedrībā varēja rasties sajāga par to, ka daļums nav kaut kas ārīgs, dekoratīvs, bet gan tautas radošā darba būtiska sastāvdaļa. Mūsu augstceltnes, metro stacijas, Volgas-Donas kanāla celtnes spilgti apliecina gādību par cilvēku». Lietderība, lietiskība, rūpes un gādība par cilvēku, viņa praktiskajam vajadzībām un daļuma prasībām atrod spilgtu izpausmi visā padomju celtniecībā. Ai, kādus neizmirstamus mirklus pārdzīvoja ļaudis 1952. gada 31. maijā jaunā kanālā krastos! Kopā ar viņiem notikumu varonību izjuta miljoniem ļaužu. Arī Rīgā savā sirdī mēs izjutām, kā sa-



Par sekmīgu darbu pagājušā gada 4. ceturksnī Magnitogorskas metalurģiskā kombināta 3. martena ceļam piešķirts «Labākā Padomju Savienības tēraudkaustēju ceha» nosaukums. Piedalīdamies socialistiskajā sacensībā par godu PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām, ceha kolektīvs guvis jaunus panākumus. Tikai februāra pirmajā pusē vien cehā izdarīti 130 ātrie kausējumi. Attēls: martena cehā Nr. 3 čuguna ielejšanas martena krāsnī.

skūpstījās divas lielas Krievzemes upes.

Savās domās allaž esam arī Staļinradā un Kuibīševā, kur nepārtraukti rit grandiozi darbi. Repina slavenā glezņa par strādniekiem, Nekrasova vārsmas par valdīti, kas plūst no Volgas, apliecina drūmo pagātni, bet mūsu acu priekšā Eiropas lielākā upe atdod savas bagātības, savus spēkus cilvēkam, kalpo viņa gribai un laimei. Glāstu un mīlas vārdos, kādus jau senlaikiem krievu tauta vēlējusi māmūļai Volgai, asi iejaucās sāpju, ciešanu, dusmu vārdi. Tagad viņas mīlestības pilnais nosaukums atmirz visā jaukumā. Simti un tūkstoši jaugtājumu jāatrisina celtniekiem, un lieli pētījumi izdarīti, piemēram, zivju lētā, — kā tās ceļos uz augšu un leju pa upi, kāds būs līmenis Kaspijas jūrā, vai deltā arī turpmāk labi jutīsies putni. Kapitalists leļiet silā, ielepēd jūrā vai upē, tuvojās briežu vai bizonu baram kā laupītājs, un jau Fenimors Kupers savos romanos skuma par

Amerikas dabās noplīcināšanu. Padomju cilvēks savā zemē rīkojas un valda kā gudrs un tālredzīgs saimnieks, kam rūp nākotne, bērnu bērnu laime. Sprigāka darba nav zinājusi pasaule. Lūk, lasām, ka šogad pie Ziguļiem kuibīševiešiem jāiegulda divi miljoni kubikmetru betona un ka gada beigās jau būs skaidri jāušamas varēnas celtnes kontūras. Lūk, cik ietilpīgs ir padomju laiks! — domā darbaļaudis Latvijā un jūtas pacīlāti, ka arī viņu rokas, viņu prāts, viņu ražojumi palīdz veikt grandiozos Komunistiskās partijas uzdevumus. Visa brāļu saime piedalās darbā, tur padomju spēka pamats un avots.

Urala, Kaukaza un Sibīrijas upes, cilvēku vadītas, seko Volgas un Donas piemēram. Aug jaunas mājas, cemi un pilsētas tur, kur šalca meža, vizuļoja sniegs, vērs rāvainas slīksņas, virpuļoja smiltis. Logos atspīd ugunis, pavadis sūta dūmu grīstes gaisā, bērni atšķir grāmatas — radušās jaunas apgūtas un apdzīvotas vietas.

Esī sveicināts, cilvēks! Tā ir tāva māja un tava pilsēta, un te tu savu dzīvi veidosi pēc savas gribas, un Kriemli, vai nu tas būtu tuvu vai tālu no tava sliekšņa, uzklausi tavas domas un vajadzības!

Sveiciens jums, zēni un meitenes, jaunekļi un jaunavas! — saka staltā gaismas pils Leņina kalnos Maskavā, aicina jaunās skolas Rīgā, Minskā, Alma-Atā, visā Padomju valstī.

Ļaudis, kas redzējuši sagrauto un jaunizbūvēto Kreščatiku, slaveno Kijevas maģistrāli, izpostīto un jauncelto Minsku, Staļingradu, pilni sajūsmas, acis viņiem mirdz.

Mēs domājam par jauno Rīgas termoelektrostaciju, jauno spēka, gaismas un siltuma devēju. Tā aug ar katru dienu, tā būs varena celtnie, a prieku rīdzinieki iztālēm skata vakaros sarkanās ugunu vijas ap simt metri augsto dūmeni.

1953. gadā padomju pilsētās un ciematos, — atgādināja biedrs K. J. Vorosilovs vēlēšanu sapulcē Leņingradā, — uzceltas 27 miljoni kvadrātmētru apdzīvojamās platības un laukos 400 tūkstoš māju.

Milgrāvi un citur izauguši jauni strādnieku mājoņi, aug Kolchoznieku nams, jauns tilts līksies pāri Daugavai. Mazliet gliemezi atgādina tikai viesnīcas celtnie, bet droši vien jaunie deputāti zinās, kā to pasteidzināt.

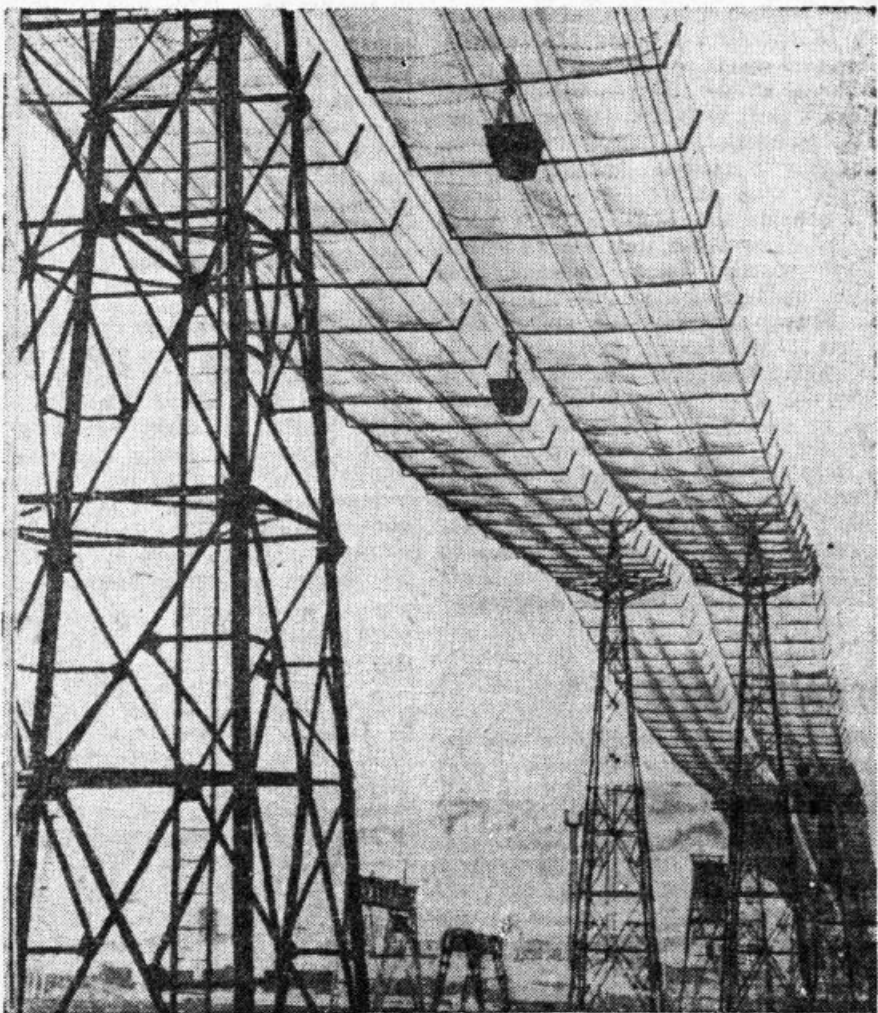
Kur vien raugies, visur ceļ, un vēl arvien par maz, — saka cēlāji un stājas pie jaunu plānu realizēšanas. Sāchtās, kolchoznieku ciematos, zvejnieku arteļos, rūpniecības kombinātos, skolu laukumos rit celtnieku darbs.

Lūk, žurnālā aplūkoju atjaunoto

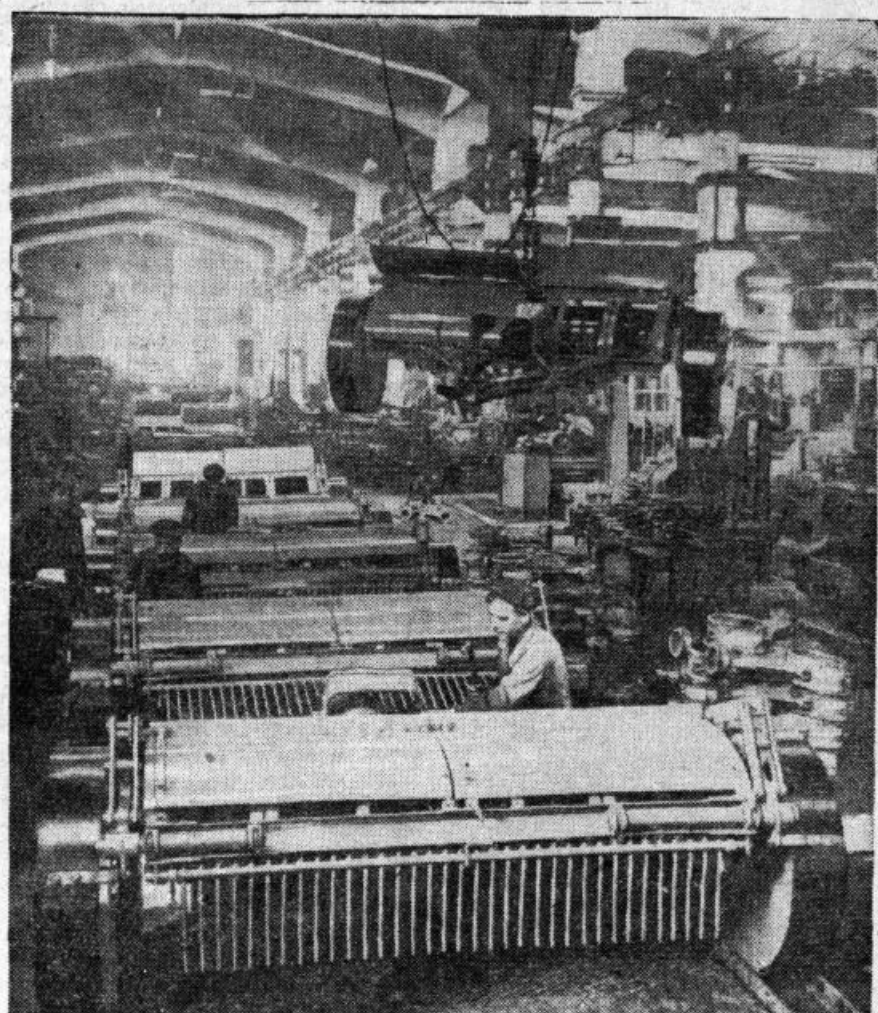
ru, ne kārtu atšķirību un saglabātā tīkai nepieciešamā funkciju un atbilstības sadalīšana, tautu, kas pakļauj sev dabu ar vienu vienīgu mērķi — dot cilvēkiem vairāk laimes, nodrošināt viņu dzīvi». Cik muļķīga un nevarīga ir buržuāzija, kas savā nīkumā tā pazemo brīvo celtnieku darbību! Simti miljoni visā pasaulē pievienojas Nenni domām. Faraonu slavas celtās piramīdas sadrūp un ieputinās tīksneša smiltis, ne kripatiņas laba neradijušas; padomju brīvie celtnieki strādā cilvēku laimei. Radošais darbs dod padomju cilvēkam spērnus.

Katrs jauns partijas un valdības ierosinājums atrod tūkstošiem atsaucīgu atbalstu. Alma-Atā vēlēšanu sapulcē biedrs P. K. Ponomarenko pieminējis vienu kazachu kolchozu, kas divu gadu laikā apguvis daudz vecāku, ievācis bagātas ražas, nodevis valstij daudz graudu. Šogad tur jāuzsāk pusotra tūkstoša hektaru, bet paši kolchoznieki jau lūdz plānu palielināt. Kazachijai šogad un nākamgad jāapgūst 6,3 miljoni hektaru vecāku un atmatu, gandrīz puse no visā valstī apgūstamās platības. Un cik daudz dedzīgu sīržu ik dienas atsaucas PSKP CK marta Plenuma aicinājumam! Arī no Latvijas daudzi vēlas doties uzplēst, apart, apsēt vecienes un atmatas Kazachijā un Altajā. Vilciens pēc vilciena dodas uz jaunajām darba vietām, jaunieši ir lepnī, ka viņi var pildīt tādu goda pilnu uzdevumu. Atkal te nāk prātā, kā rīkojušies un vēl rīkojas neprātīgi, iekārtīgie iecelotāji Amerikā: izdedzina mežu, apsēj pīrmatnējo zemi, un, tikko tās auglība krītās, dodas tālāk, dedzina atkal — pāri paliek postaža, tukšsnešis. Bizonu un ziemeļbriežu mednieks apšauj, izkauj visus zvērus pūkus, un tāpat klājas jūrās un okeanos valzīvm, roniem, valzīrgiem, — kapitalistiskajam «dabas apguvējam» pa pēdām seko iznīcība un nāve, tundra un smiltājos izbeidzas dzīvība. Padomju cilvēks ir dzīvības devējs un nesējs, vairotajs un turpinātājs. Lai vairāk garšīgas, spēcīgas maizes būtu galdā ikvienam, lai tur netrūktu arī citu labu lietu, atskan aicinājums nest jaunu dzīvību atmatām un vecajiem, un padomju ļaudis ar prieku, uzver jauno uzdevumu, arī te saskan partijas, valdības un tautas domas.

Vai domājam par metalurģiem un mašīnbūvētājiem vai citas kādas nozāres darbiniekiem, visur jūtam spriagu, neatlaidīgu, mērķtiecīgu celtniecisku rosību. Tā turpināsies šogad, nākamgad, gadu no gada, jo padomju laiks ir darba piesātināts līdz pat minūtes robežām. Lai vareņāka un daļāka kļūtu Padomju valsts! — par to domā šodien vēlētajī. Lai turam godā savu laiku! Tas mums dots lieliem un lubiem darbiem.



Lai materiālu transportēšanu Kuibīševas hidroelektrostacijas celtniecībā darītu ērtāku, pāri Volgai izbūvēts tauvu ceļš. Tauvu ceļa vagonetes no Volgas labā krasta uz kreiso pārvadās akmeņus un šķembas, bet pretējā virzienā — smiltis betona ražošanai.



Lauksaimniecības mašīnbūves rūpnīcā Staļino pilsētā. Attēls: purva frezu montaža. Purva frezes ir komplicēta, nesen šai rūpnīcā apgūta piekabīnāmā ierīce meliorācijas darbiem.

Uzņēmumi no žurnāla «Sovetskij Sojuz»

«UZ JAUNO KRASTU»

DZIDRA DIMPENA

Lestāju tūkstoši no sirds iemilējuši Vilja Lāča romānu «Uz jauno krastu». Vērodamī padomju zemes vareno augšupeju, paši aktīvi piedalīdamies komunistiskās nākotnes kaidināšanā, mēs bieži vien atsaucam atmiņā notikumus, kas ar tik lielu spēku ietverti epopejā «Uz jauno krastu».

Romānu «Uz jauno krastu» lasītāji iemilējuši tādej, ka tas patiesīgi tēlo dzīves īstenību, latviešu tautas dzīvi visnozīmīgākajā vēstures posmā — cīņā pret kapitalistu kundzību, kad tautas dzīvē dzima un nobrieda vareni revolucionāri spēki, kas sagrāva buržuāzijas varu un nodibināja padomju iekārtu.

Tuvi un dārgi mums ir romānā parādītie vienkāršie cilvēki tipiskie tēli. Vakar šie ļaudis bija nomākti un pazemoti, bet šodien — aktīvi ceļ jauno dzīvi, virza socialistiskās Latvijas ekonomiku un kultūru uz komunistisko rītdienu. Romāna varoņu Jāņa un Ilzes Līdumu, Artura, Annas, Zapa gaitās mēs redzam savu laika biedru biogrāfijas.

Ar lielu māksliniecisku spēku un dziļes izpratni Vilis Lācis tēlo jaunā cīņu pret veco, rāda jaunā neuzvaramību, kaut arī vecais nikni un izmisīgi pretojas. Romāns ievada lasītāju asā sociālā konfliktā, kas aug, birst, aptver visdažādākos sabiedrības slāņus, salauž veco kārtību, ierastās normas un paradumus. Tieši tāda jau bija dzīve — nesamierināmas šķiru cīņas, revolucionāru pārvērtību piesātinātā. Bargajās kaujās par brīvību sevišķi iespaidīgi izceļas tautas labāko pārstāvju garīgais spēks un skaistums. Šo gaišo, pozitīvo tēlu spilgtums ir liels romāna autora nopelns.

Viegli saprast, ar kādu milzīgu interesi sabiedrība sekoja Akadēmiskā Dramas teātra darbam, sagatavojot populārā romāna uzvedumu. Tieši šī sabiedrības interese, romāna idejiski mākslinieciskā nozīmība uzliek pienākumu šādi sevīšķi augstas prasības tiklīdz attiecībā uz dramatizējumu, kā arī uz pašu izrādi.

Dramatizējuma autori A. Amtmanis-Briedītis un V. Sauleskalns centušies maksimāli uzturēt romāna tekstam un saglabāt visas galvenās personas un sīkākās lietas. Izdevies radīt virkni spilgtu ainu un dzīvu, pilnasinīgu tēlu. Taču, dramatizējot romānu, īpaši tādu plašu, daudzās plāksnēs veidotu, kāds ir «Uz jauno krastu», nedrīkst aizmirst žanru savdabību. Dramā! ir savs likums, kas atšķiras no prozas likumiem. Nedrīkst romānu vienkārši «pārcelt» uz skatuvi. Iznāks spilgtas gleznas bāla kopija. Dramatizējumam vajadzīga patstāvīga radoša pieeja, lai no literārā materiāla izveidotu pilnvērtīgu dramatisku darbu, kas nevis pārstāsta romāna notikumus, bet kurā darbojas dzīvi, ar spilgtiem raksturiem apveltīti tēli.

Redzēt dzīvi visā tās komplicētībā, attīstībā, — lūk, ko vēlas skatītājs. Tādēļ kairs mēģinājums aprobežoties ar piemērotu dialogu un ainu «izvilksānu» no romāna neizbēgami vienkāršo, pazemina tēlus un notikumus, jo uz skatuves nevar tikt izmantoti visi mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, kas ir romāna autora rīcībā.

Dramatizējuma autoru izvēlētais ceļš novedis pie tā, ka ievērojama daļa izrādes ir tā, ka ilustrācija romāna, nevis patstāvīgs mākslas darbs. Pārāk ciešā sekošana romānam radījusi notikumu sadrumstalotību (21 aina, 40 darbojošās personas). Te arī cēlonis tēlu dziļuma un dinamikas trūkumam.

Tik ilgi, kamēr notikumi atspoguļojas varoņu dzīvē, viņu darbībā, izjūtās un savstarpējās attiecībās, kā tas, piemēram, ir labākajās pirmā un otrā cēlieņa ainās, — uz skatuves jūtam dzīves elpu. Bet tiklīdz tēli kļūst par notikumu atstāstītājiem un attālinās līdzgaitniekiem, kā tas ir ceturtajā cēlienā, — mākslinieciskums zūd, konflikti noguldinās, līdz ar to gaist dzīves elpa.

Akadēmiskais Dramas teātris izrādē ieguldījis daudz radoša spēka. Inscenējums vēlējis pierādīt, kādi lieliski teātra mākslas meistari strādā šai teatrī. Un tai iepriecinošajā faktā, ka inscenējumu skatītāji uzņemusi ļoti silti un ka izrādes labākajās vietās ļoti dzīvi jūtam romāna kolorītu, daudz vairāk nopelnīju ir aktieru kolektīvam un režisoram A. Amtmanim-Briedītim — lielam māksliniekam un labam skatuves pazinējam — nekā romāna dramatizētājiem (tai skaitā arī A. Amtmanim-Briedītim).

Izrādes pirmie divi cēlieņi ir acīm redzami spēcīgāki par pēdējiem. Pirmo cēlieņu panākuma sakne ir tas, ka šie cēlieņi risināti asu konfliktu plāksnēs, dziļi atklājot budžu kundzības tumšo būtību, tai pašā laikā parādot jauno

sabiedrisko spēku augšanu, celšanos revolucionārai cīņai.

Nesaudzīgi buržuāziskās pasaules ne-klītošos tikumus raksturo aina pagasta valdes kancelejā. Pērkamais ierēdnis Druķis saliecas deviņos likumos budža Tauriņa priekšā, toties jūtas stāvokļa kungs sarunā ar līzi Līdumu. Vēl dziļāk budžu pasaulē tēlokojamies Ugu māju ainā. Pie Tauriņa ieradusies kaimiņi un lūdz viņu piedalīties Cūsku purva nosusināšanā. Ar atklātu cīnismu Tauriņš uzstāda neizpildāmus noteikumus. Viņam nenāk ne prātā purvu nosusināt. Pūrvs viņam vajadzīgs. Slicinādams kaimiņu zemes, tas vēl vairāk nostiprina Tauriņa varu. Un loģiski izriet secinājums: Cūsku purvu pārspēs vienīgi tie, kas salauzīs Tauriņa varu.

Tautas spēki, kas notikumu tālākā attīstībā satrieks Tauriņa kundzību, jau aug. Labākie tautas dēļi un meltas stājas cīņā par brīvību nākotni. Latviešu tautas revolucionārais gars šeit iemiesots Jāņa Līduma tēlā. Izsekodami Jāņa Līduma gaitās, redzam revolucionāro spēku pastiprināšanos, jūtam darbaļaužu uzvaras pārvēršamību. Kopā ar Jāni Līdumu iet citi labākie tautas pārstāvi, iet jaunā revolucionārā audze. Viņu uzvarošā gaita nav apturama. Izrādes otrā cēlieņa spēks ir šādas optimistiskās noskaņas radīšana. Lielu emocionālu pacēlumu šis optimisms rod ainā, kad redzam tautas atbrīvoto cīnītāju satikšanos ar līzi.

Cik nožēlojamas darbaļaužu revolucionārās uzvaras gaismā izskatās buržuāziskās pagātnes paliekas! Trejli un lāveri lokās kā zuši, lai kaut kā noturētos virs ūdens, saglabātu saraustās bagātības. Bet viņu naids un viltība sabrūk pret tautas spēku.

Kā vētra darba tautas uzvara ielaužas arī vidējā zemnieka Paceļa ģimenē, izsaukdama jaunus konfliktus. Lūk, Paceļi uzzinājuši, ka līdz šim padēvēģā, nomāktā Anna iestājusies komjaunatnē. Antons Paceļis, viņa sieva Lavize un dēls Bruno vērsas pret Annu ar naudu un sašutumu. Bet meitene atrod sevi spēkus nostāties pret ģimeni, paziņot, ka no komjaunatnes neaizies. Zēl, ka šis dramatisks skats izrādē bez jebkādas pārejas izplūst komiskā kļūdā, tā zaudējot idejisko asumu. Romānā šo skatu noslēdz saspringts klusums, un tas daudz ledarīgāk un pareizāk parāda personāžu jaunās attiecības.

Zināmi trūkumi dramatizējumā jūtami jau pirmajos cēlieņos. Tomēr tie nav pārāk nozīmīgi, un var teikt, ka dramatizējums šeit balstās uz dzīviem tēliem un konkrētu darbību. Ar trešo cēlieņu šī līnija pārtrūkst. Tēlu dzīva attīstība izbeidzas, sākas retorika, notikumu pārstāstīšana. Tēviņas kara perioda reducēts līdz isai Bruno Paceļa un Ludviga Trejla tiesāšanās ainai, sausi parādīta Alvara un Annas tikšanās ainai frontē un Jāņa Līduma un Alvara tikšanās ainai. Sais ainās iepazīstamies ar dažiem romānā tēliem notikumiem, bet neredzam nekādas raksturu attīstības.

Pēdējā cēlienā dramatizējuma varoņiem pavisam atņemtas cīņas un darbības iespējas. Viss noris pārāk gludi. Ārkārtīgi svarīgos un sarežģītos periodus latviešu tautas dzīvē — zemniecības nostāšanās uz kolchozu ceļa — dramatizējumā parādīts visbālāk.

Kolchozu kustība saistīta ar veco, ilgo verdzības un eksploatacijas gados izveidojušos tikumu, parašu un attiecību pilnīgu salaušanu. Tai pašā laikā vecais, aizējošais pretojas ar neredzētu niknumu. Ienaidnieks kļūst par visnegatīvākajiem līdzekļiem — slepkavībām, dedzināšanām, spiegošanām. Šai asajā cīņā aktivizējas tautas labākie spēki, ko vada Komunistiskā partija. Un te visā skaidrībā redzam, cik varena, neuzvarama ir brīvību izcīnījuši tauta. Bet dramatizējumā viss šis bargais cīņu process guvis tikai bālu atblāzmu. Tāpēc arī pārtrūkst personāžu augšana, tēli zaudē māksliniecisko ledarbību. Nekādu grūtību, ar ko saduras jaunās dzīves cēlāji, dramatizējumā nav, tās tiek vienīgi deklarētas un tūdaļ viegli pārvarētas.

Sevišķi vāja dramatizējumā ir pēdējā aiņa. Varoņi atstāti bez darbības, viss kļuvis skaidrs. Annas ievainošana un bandītu uzbrukums atstāj primitīvu iespaidu. Svētki izveidoti plakātiski, neizsauc nekādas emocijas. Jāņa Līduma runa skan didaktiski. Finaļs ar Alvaru un Annas izvirzīšanu priekšplānā neizaug organiski no darbības.

Tādējādi pareizi iesāktā izrādē noslēgumā zaudē māksliniecisko spilgtumu.

Kādi bijuši aktieru panākumi tēlu veidošanā?

Tajos gadījumos, kad dramaturģiskais materiāls bijis bagātāks, radīti ledarbīgi, dzīvi tēli. Taču vairāku aktieru rī-

cībā bijis tik trūcīgs literārais materiāls, ka spāni istai jaunradei burtiski bijuši jāsiesti.

Izrādes idejiskais kodols ir Jāņa Līduma tēls. Līdums ir komunistis, kas izgājis grūtu dzīves ceļu, no kalpa izaudzis par atbildīgu partijas un valsts darbinieku. Aktiera E. Zīles radītajā tēlā redzam un jūtam tiklīdz fiziski, kā arī garīgi stipru cilvēku, istu cīnītāju, kas, no tautas dzīvē nācis, visu savu dzīvi veltī tautas labumam.

Jau pirmajā ainā E. Zīle atklāj Līduma vareno garīgo spēku, dvēseles siltumu. Tāds šis komunistis paliek visā izrādē. Veiksmīgi atrasts arī tēla ārējais zīmējums. Dzelzains miers neatstāj Līdumu pat tad, kad viņu aizved uz cietumu. Un tomēr jūtam viņa sāpes, domājot par sievas un dēla tālāko likteni. Ļoti spēcīgi, savijpojoši aktieris veic skatu, kurā Līdums beidzot atrod Alvaru. Priekšnojauts, ilgē meklējumu gadi, cerības, — tas viss ietverts katrā šai spēcīgā cilvēka kustībā, acu skatienā.

Taču izrādes otrā pusē E. Zīle jāsadurs ar acīm redzamām grūtībām. Dramatizējuma autori šeit atņemusi viņam aktīvas darbības iespējas. Pēc dēla atrašanas Līdums vairs nedarbojas, tikai piedalās. Tēls izplūst vēsās pamācības.

Ar lielu iekšēju spēku L. Freimane tēlo līzi Līdumu. Aktrise pratuši atrast pareizās krāsas, lai atklātu šīs skaidrās, godīgās darba sievietes īpašības, to veidošanas. Cietsirdīgā privatizāciskā pasaule nežēlīgi kropļojusi līzi dzīvi, taču viņa bijusi pietiekami stipra, pratuši saglabāt savu cilvēka cieņu, neaptraipīties ar buržuju pasaules neturimēm, atrast ceļu uz revolucionāro cīnītāju nometni. Pēc padomju varas nodibināšanās izvirzīta atbildīgā valsts darbībā, viņa paliek tikpat vienkārša kā agrāk. Viņas tēlu tagad apstaro dziļā iekšēja laime.

Attiecībā uz L. Freimanes sniegumu ir tikai viens nopietnāks iebildums. Ilzes raksturam neatbilst tas traģisms, ko pieļauj L. Freimane pēdējā cēlienā skatā, kad pie līzes atnāk Paceļis. Ilze nevar pret šo cilvēku just neko citu kā vienīgi nīcinājumu.

Viss līzes dzīves ceļš ir nemīlīga augšana. Ja ar Jāni Līdumu sastopamies kā ar nobriedušu revolucionāru, tad viņa māsā vēl ir pašā cīņas gaitu sākumā. Taču izrādē šī attīstība maz redzama. Ilze gan kļūst vecāka, bet tēla iekšējās īpašības nemainās. Tā atkal ir dramatizējuma vaina, kas īpaši pēdējās ainās nedod iespēju tēlam atklāties darbībā.

Romānu dramatizējot, vispirma kārtā jādomā par to, lai saglabātu galveno tēlu dziļumu un spilgtumu. Pilnīgi skaidrs, ka visu, kas ir romānā, pārnēst uz skatuvi nav iespējams. Taču nedrīkst cīest galvenie varoņi. Visvairāk šai ziņā cietis Artura Līduma tēls, kam romānā ir nozīmīga idejiski mākslinieciskā vieta. Uz skatuves Arturs ir tēls ar ļoti ierobežotu māksliniecisko saturu — sausa, kalna figura. Varam, protams, vainot aktieri E. Britiņu. Viņš tiešām tēlu vānveidīgi, bez dzirksts. Tomēr nevajag aizmirst, ka aktiera rīcībā ir gaužām trūcīgs dramaturģiskais materiāls. Vienīgajā skatā, kur Arturs ir kaut cik aktīvs — sarunā ar Alvaru — viņa teksts ir nedabiski fražains. Tādēļ Artura tēls nespēj kļūt par faktoru, kam ir svarīga loma Alvara gaitu ievirzīšanā uz pareizā ceļa.

Jāņa Līduma, līzes un Artura tēli ir tie, kas izšķirši letēkmē citus personāžus, leaudzina apkārtējos cilvēkus jaunās īpašības, palīdz atbrīvoties no vecajām. Šo tēlu aktivitātes pazemināšanās izrādes beigās izsauc visas izrādes mākslinieciskā spēka kritumu.

Pļesonīgās privatizāciskās pasaules pārstāvjim dramatizējumā dots spilgtāks un reljefāks veidojums. Te pirmajā vietā jāmin budža Tauriņa tēls, ko ļoti spēcīgi vado 2. Katlāps. Tā ir viena no visspilgtākajām figurām izrādē. Ar lielu meistarību, bagātās krāsās aktieris glezno šo varmācīgo «pelēko baronu», pasvītrodams viņa privatizāciskāko pašpārliecību. Cietsirdīgais, viltīgais, patmīlīgais Tauriņš uz visu raugās caur ledzīvošanās prizmu.

2. Katlāps izteiksmīgi parāda Tauriņa tēla attīstību no pašapmierinātā budža līdz atklātam bandītam, kurš cenšas atbrīvēt darba tautai savu bagātību un varas atņemšanu. Tauriņa īpašību atsegšanai aktieris izmanto plašu krāsu gammu. Augstprātīgi, nīcinoši viņš sarunājas ar zemniekiem, kas atnākuši apspriest purva nosusināšanas jautājumu. Viņš uzliesmo mežonīgās dūsmās, kad Alvars iztauja, kā radu-

sās Tauriņa bagātības. Tikpat precīzi 2. Katlāps tēlo Tauriņu kā aktīvu bandītu un diversantu.

Varētu vienīgi vēlēties, lai asāks, iespaidīgāks Tauriņš kļūtu skatā, atdot Alvaram dokumentus par viņa pagātni. Tas ir izšķirošs mirklis Alvara dzīvē — viņš pieņem galīgo lēmumu par savu nākotni. Bet 2. Katlāps, tēlodams šai skatā pārāk atturīgi, mazina tā ledarbību.

Pēdējā ainā Tauriņš nonācis līdz zvēra līmenim — īsts sirms, vecs vilks. Tikai dramaturģiskā materiāla nepilnības neļauj aktierim pacelt pienācīgā dramatisma skatu, kurā Tauriņš satiekas ar bijušo audzētāju. Šis asals skats, kam izrādē ir liela idejiska vieta, tagad noris it kā steigā, neizteiksmīgi. Jāsaka, ka arī režisora darbs šai skatā nav bijis pietiekami rūpīgs.

Veiksmīgi Tauriņa sievu tēlo L. Erika. Dzīvodama pasaulē, kur viss tiek pirkts un pārdots, šī sieviete ātri novecojusi. Bagātība, kādā viņa dzīvo, mantrāusība, kas valda visapkārt, nav viņas dzīvē ienesusi neviena galša stariņa, nav devusi viņas dzīvē ne mērķa, ne pamata. Tāds pilnīgi pamatoti ir L. Eriks izvēlētais Ernās Tauriņas tēla traktējums.

Augstā līmenī J. Kubilis tēlo Bruno Paceļi. Visās lietās šī budžu atvase cenšas atdarināt Tauriņu, no katras frazes un kustības jūtam īsts cūskulēns, kas gatavs uz jebkuru noziegumu, pat uz pašā māsas slepkavību. Tāpat kā Tauriņam viņam nekā, atskaitot egoistiskās intereses, nav svētš. Ļoti izteiksmīgi J. Kubilis pasvītrot šā fašista itin patikamo ārieni, aiz kuras pirdz zvēra zobi.

Atklāti pretīgs ir Ludis Treijs (aktieris A. Jaunušans). Viņš ir sīks, glēvulīgs nelletis. Juzdams aiz savas murgurās fašistu spēku, viņš pastrādā asiņainas ļaundarbības, bet, kad par tam jāatbild partizānu tiesas priekšā, mēģina glābt savu netīro ādu viszemiskākajiem līdzekļiem. Sevišķi iespaidīgi aktieris parāda tēlu tieši šīs rūpju īpašības.

Asi satiriski pagasta darbveža Druķa tēlu zīmējis A. Milbrēts. Visā savā rīcībā Druķis parāda, cik sulatnieciskais bijis ierēdnis aparats, kas kalpoja buržuāzijai.

Tādi, sulīgās krāsās veidoti ir tēli (arī šeit neminētie), kas izrādē pārstāvētums buržuāzisko pagātni. Šis talantīgo aktieru radītās figūras atklāj latviešu tautas ienaidnieku — buržuāzisko nacionālistu istu seju, modina naidu un nīcināšanu pret šiem vēstures atkritumiem.

Jaunās padomju dzīves tapšanas process līdz pamatliem izjauc līdzilnējo kārtību arī vidējā zemnieka Antona Paceļa ģimenē. Visu dzīvi viņš centies tikt pie turības, ielavīties brdžu vidē. Cerībā sapemt lielu mantojumu viņš apprecējis nemilamu sievu. Bez želastības viņš izkalpina savus bērnus — Annu un Zani. Taču tas viss bijis veltīgi. Nekādu bagātību viņš nesasniedz. To savās kabatās sarauš lielle kapitalisti.

Antonu Paceļi tēlo J. Osis, izveidodams ļoti kolorītu figūru, zīmīgi atsegdams vidējā zemnieka īpašības, svārstīgo dabu. Te, Lavizes un Bruno sakūdīs, viņš grib pārmācīt Annu, bet jau pēc brīža viņš uzbrūk Lavizei — viņš taču ir saimnieks un ģimenes galva.

Taču, šķiet, ka zināmi korigējumi Paceļā traktējumā nāktu izrādē par labu. J. Oša Paceļis ir pārāk nenoteikts, svārstīgs, rīkojas vienīgi citu samācīts un virzīts. Nevar būt šaubu, ka buržuāzijas kundzības gados tāds Paceļis nemaz nebija tik nenoteikts. Viņa galvenā, stiprākā īpašība bija dzīva pēc mantas, un tā bija apziņa dzīva. Tikai tādi lieli vēsturiski notikumi kā padomju varas nodibināšanās, kolchozu iekārtas uzvara varēja salauzt to līniju, pa kuru virzījies Paceļa līdzšinējā dzīve, un likt viņam kļūt par padomju cilvēku. Tāda vājas gribas un nenoteiktu centienu cilvēka, kāds ir J. Oša Paceļis, pārveidošanai nebūtu bijuši vajadzīgi tik dziļi satricinājumi.

Antona Paceļa sociālās sejas asāks kontūrējums pastiprinātu ne tikai pašu Paceļa tēlu, bet ledarbīgāk parādītu, cik varena ir mūsu jaunā dzīve, kas salauž vecās dzīves balstus, kārtību, tikumus un parašas, izārda budžu un viņu līdzskreļēju ģimenes, sacel bērnus pret vecākiem, brāļus pret brāļiem.

Paceļa trešā sieva Lavize ir sīkpašnieciskā dzīves veldā truluma un aprobežotības konkrēts iemiesojums. Aktrise E. Ezeriņa šos valbstus zīmē sulīgi, ar lielu meistarību.

Antona Paceļa meita Anna padomju iekārtas uzvaras letēkmē ātri atbrīvojas no tēva varas. Viņa iestājas kom-

jaunatnē. Tēviņas kara gados cīnās Padomju Armijas rindās. Šai laikā viņa lielā mērā izmaļās, garīgi izaug. Annas iekšējo izaugsmi no vienkāršas, biklas meitenes līdz aktīvam partijas darbiniekam pagastā aktrise V. Līne parāda ļoti uzskatāmi. Taču izrādes otrajā pusē dramaturģiskā materiāla vājums, darbības trūkums, tēlu pazemina. Pavisam neskaidra, nemotivēta ir Annas mīlestība uz Alvaru.

Nozīmīga vieta izrādē ir Jāņa Līduma dēla Alvara tēlam. Pēc tēva arestēšanas un mātes nāves viņš nonāk pie budža Tauriņa. Alvara un Tauriņa attiecības padziļina budžu atmākojumu. Apstākļi, ka Tauriņš adoptē Alvaru, nav nekā cilvēciska. Drīzāk otrādi. Privatizāciskajam vajadzīgs sarausts bagātību mantinieks. Ko viņš pār noteiktu sumu nopērk. Tāpat mēģinājums izaudzināt Alvaru pēc sava ģimja un līdzības vēl asāk parāda Tauriņa aukstā, necilvēciskā aprēķinātāja dabu. Taču ne šai virzienā režija un aktieris K. Trencis koncentrējuši uzmanību. Svarīgākais ir parādīt un motivēt, kā Alvars izkļūst no Tauriņa ietekmes un atrod istu ceļu pie tēva, brāļa, mīļotās meitenes, pie darba tautas.

Tauriņš cenšas iznīdēt audzēdā visas cilvēciskās īpašības un centienus, izaudzināt pļešonu. Bet Tauriņa pūlņus ļauc vecais dārznieks Langstiņš, kas iemāca Alvaram pazīt istu patiesību. Langstiņa tēlu izjusti veidojis aktieris K. Klētnieks, dziļi atklādams vecā vīra labsirdību un godīgumu. Savukārt K. Trencis izteiksmīgi parāda Alvara pierkšanās vecajam vīram. Alvara un Langstiņa skatī izrādē noris liriskos, dvēseliskos toņos.

Bet ar to vien nav pieticis, lai pārliecinoši parādītu un pierādītu, kādi spēki spēlē Alvaru uz visiem laikiem seraut saites ar Tauriņu pasauli. K. Trencis visu laiku cenšas atklāt Alvara garīgos meklējumus, neapmierinātību ar dzīvi pie Tauriņa. Taču, lai šie meklējumi būtu ticami, patiesīgi, vajadzīgs pamatojums. Langstiņš viens šo pamatojumu dot nespēj. Romānā Alvaru stipri ietekmē Arturs. Liela nozīme romānā ir Alvara mīlestībai uz Annu. Visi šie faktori kopā liek Alvaram izšķirties par jauno ceļu. Bet izrādē no šiem faktoriem isti spēcijs ir vienīgi Alvara tuvmies Langstiņam.

Ļoti svarīgas lūgā ir epizodes, kurās parādītas Alvara sadursmes ar Tauriņu. Sevišķi atbildīgs ir skats, kurā Alvars uzzina patiesību par savu istu tēvu. Te K. Trencis pasvītrotais Alvara vēsums pret audzētāju ir istā vietā, jo atklāj jauneklā lepno, nepiekāpīgo dabu.

Atturīgi, varbūt pat pārāk atturīgi Alvars izturas satikšanās skatā ar tēvu. Tomēr nevar būt divu domu, ka arī K. Trencim ir daļa nopelnu šā skata lielā dramatisma sasniegšanā.

Pēc šā skata Alvara tēla aktivitate un spilgtums mazinās: notikumu virzīšanā Alvars piedalās maz. Tēlam vairs nav lielu scenisko uzdevumu, un tas slīd uz schematicismu.

Alvara tēlam ir liela nozīme. Šā jauneklā liktenī atklājas sarežģīti un svarīgi sociāli procesi, kas liek cilvēkiem aiziet no vecās kapitalistiskās pasaules, iekļauties komunisma celtņiekā rindās. K. Trencis daudz strādā pie Alvara tēla, un tas aug no izrādes izrādē. A. Amtmanis-Briedītis rīkojies pareizi un audzinoši, izvirzīdams šai grūtītajai, atbildīgajai lomai jaunu aktieri.

Inscenējumā iesaistīti teātra labākie spēki. Pat epizodiskās lomās tēlo vadošie aktieri. Tas, protams, nav palicis bez sekām, cēlis inscenējuma māksliniecisko līmeni.

Labas, notikumus un vīdi raksturojošas dekorācijas devis E. Slavietis. Dekoratīvais ietērs ļoti izplānots, pieļauj ātras pārejas no ainas uz ainu. Mazliet izbrīnu rada vienīgi tas, ka kalpa Līduma dzīvoklis bija budža Lavera ir labāk iekārtots nekā vidējā zemnieka Paceļa māja.

Esam runājuši gan par V. Lāča romāna «Uz jauno krastu» dramatizējuma inscenējuma stiprajām pusēm, gan par trūkumiem. Visumā gribas teikt, ka, pateicoties romāna idejiski mākslinieciskajam spēkam un Akadēmiskā Dramas teātra kolektīva milzīgajam radošajam iespaidam, sagatavots inscenējums, kuram neapšaubāmi ir liela audzinošā nozīme. Labākajās ainās izrādē ir patiesi savijpojoši.

Teātrim vajadzētu darbu pie izrādes, īpaši — pēdējā cēlienā, turpināt, lai izcilais romāns gūtu arvien spilgtāku un patiesīgāku scēnisko iemiesojumu.



LPSR Valsts Krievu drāmas teātris iestudējis Maksima Gorkija lugu «Somovs un citi». Attēlā: J. Krilova (Lidija) un J. Jurovskis (Somovs). V. Lavrentjeva uzņ.

Lielā uzvara

BRUNO SAULITIS

Ik reizes, kad padomju sportisti dodas pāri robežām, desmiti un simti tūkstoši sporta draugu seko katram viņu solim, dzīvo līdz sīvajām cīņām, priecājas par uzvarām. Un varbūt tieši tādēļ mūsu sportistiem, izejot svešas zemes stadionā, ir tik daudz izturības, prasmes un cīņas spara, ka viņi ne mazāko mirkli nejūtas vieni, bet zinā, ka vienmēr un visur nesaruļamas saītes viņus saista ar Dzimteni.

Cik bieži rītos mēs satraukti šķiram laukrakstu lappuses, lai sameklētu ziņojumus par mūsu sportistu cīņām ārzemēs. Un, lasīdami par jauniem rekordiem un uzvarām, mēs jūtam lepnumu par savas zemes dēliem un mēlām, kas ar īstu padomju cilvēku neatlaidību kāpina savus sasniegumus — vienmēr augstāk, ātrāk un tālāk.

Daudz reižu mēs ar nepacietību esam gaidījuši cīņu rezultātus. Šī ziema bija bagāta ar lieliem sporta sarīkojumiem un bagāta ar spožām padomju sportistu uzvarām.

Mēs nešaubījāmies par mūsu ātrslidotājiem, kas devās uz pasaules meistarsacīkstēm, bet ticām — viņi būs pirmie! Mēs priecājāmies par padomju slēpotāju lielisko startu, bet, kad uz Zviedriju izbrauca mūsu hokejisti, daudzi pat vislielākie sporta entuziasti bēzījās un domāja, vai tikai nav par agri iziet cīņā par pasaules čempiona godu tai sporta veidā, ko mūsu Dzimtenē piekopj tikai 7—8 gadus.

Patiešām, vēl šodien atceramies, cik nedroši, cik skolnieciski hokeju ar ripu padomju sportisti spēlēja 1947. gadā. Skrējienā bija grūti, gandrīz neiespējami mest, sprāgākaļos cīņas brīžos spēlētāji bieži vien aizmirsās un ripu sāta gluži kā krievu hokejā. Tas notika tikai pirms nedaudz gadu, bet šodien...

Pirmās ziņas no Stokholmas mūs nesatruca — laikraksti vēstīja par uzvarām pret Somiju, Norvēģiju, Rietumvāciju un Šveici. Cīņai pret Čehoslovāciju bija daudz nopietnāks raksturs, bet arī šeit mūsu hokejisti prata uzvarēt. Un tad — vēsts laikrakstos par neizšķirtu rezultātu ar Zviedriju. Atzīmēsim, ka pēc šīs spēles mums grūti bija ticēt, ka padomju hokejisti spēs sekmīgi cīnīties ar Kanadu, kas Zviedriju bija uzvarējusi ar gandrīz vai katastrofālu 8:0 rezultātu.

Un lūk, pagājušajā svētdienā bija jāizšķiras tam, kas būs pasaules čempions hokejā ar ripu. Padomju laudis mierīgi un patīkami pavadīja atpūtas dienu, kad pēkšņi radioviļņi atnesa no Stokholmas pazīstamo Sīņavskā balsi. Miers bija kā ar roku atņemts. Satraukti un nepacietīgi miljoniem ļaužu klausījās šo reportāžu, un mums visiem bezgala gribējās būt klāt tur, kur mūsu sportisti spēlēja pret gadu ilgi neuzvarēto Kanadu. Gribējās pamudināt, palīdzēt, bet ko lai dara sporta entuziasts, kad viņu no meistarsacīkšu stadiona šķir daudzi simti kilometru un par cīņas norisi vēsta tikai reportiera balss? Daži tādos gadījumos tur ikšķi, citi nervozi stalgā pa istabu, bet lai nu ko un kā, tas viss tiek darīts, lai cīņas laimi pagrieztu uz mūsu pusī. Bet laime — tā pieder stiprākajam, ātrākajam, veiklākajam.

Grūti bija ticēt pašu ausīm, kad dzirdējām izšķirošās spēles reportāžu. Ir jau tiesa, ka mēs cerējām sagaidīt savas vienības uzvaru, ticējām, ka mūsu puīši nepelvēs, taču tik pārliecinošu rezultātu kā 7:2 laikiem gan negaidīja nevienš. Dažos gados no neveiklām iesācējām mūsu hokejisti nostālgājuši līdz pasaules čempionu zelta medaļām!

Un lūk, Sīņavskis aplūst, aplūst stadions Stokholmā, bet pāri visai pasaulei radioviļņi nes mūsu himnas lepnās skaņas. Ikvienam, kas dzirdēja šo mirkli, laikiem gan gribējās piecelties. Piecelties par godu savai brīnīgāi Dzimtenei un viņas lielisko sportistu uzvarai.

Draugs steldzās piezvanīt draugam pa telefonu un paziņot par lielo uzvaru, sveši cilvēki lelas stūros, kur reproduktori pārraidīja reportāžu, sniedza viens otram roku, jo padomju laudis prot ne tikai strādāt un cīnīties, bet arī priecāties par savām uzvarām, un kopējs prieks vienmēr liekas vēl lielāks, vēl nozīmīgāks.

Ar lepnumu mēs vienmēr atcerēsimies to dienu, kad padomju hokejisti kļuva par pasaules čempioniem. Sasniegts ir daudz, bet ne mirkli nešaubāmies, ka mūsu sportisti neapmierināties ar paveikto, un viņi, kas pārveda Dzimtenē zelta medaļas, izcīnīs vēl daudz uzvaru un kā arvien līks padomju sporta slāvi aizskanēt tālu pāri pasaulei.

Mākslinieciskās pašdarbības sniegumi



Pilsētas dramatisko pulciņu skatēl Rīgas skolotāju nama drāmas kolektīvs režisora H. Zommera vadībā iestudējis J. Raiņa «Pūt, vējiņ!». Dekorācijas gleznojis L. Grāsmāns. Attēlā pa kreisi: 2. vidusskolas darbvede A. Vintere Baibas lomā un skolotājs L. Stērstiņš Ulža lomā. Attēlā pa labi: skats no A. Sakses viencēliena «Direktors Zāva» iestudējuma, ar ko Baldones rajona kultūras nama kolektīvs piedalījies sava rajona skatē. Kadru daļas vadītājas Klusās lomā E. Belska, direktors Zāva — J. Andrejevs, Veismanis-Svarmanis — V. Lavrentjeva un A. Slavenieka uzņēmumi A. Sproģis.

IGAUNU VIESU KONCERTI

Par jauku tradīciju kļuvis Igaunijas PSR Valsts Akademiskā vīru kora viesošānās Rīgā. No 6. līdz 11. martam koris sava galvenā diriģenta Igaunijas PSR Tautas mākslinieka, divkārtējā Staļina premijas laureāta profesora Gustava Ernesaksa vadībā sniedza 5 koncertus.

Pūrā sev līdz koris bija atvedis trīs jaunas koncertu programmas. Dzirdējām jaunus klasisko dziesmu (Sibeliusa «Uz salas ugunsurs», Palmgrēna «Ogldeģis», Vagnera koris no operas «Tanheizers»), tautas dziesmu (krievu — «Vienmūļi skan zvārgulītis», nēģeru — «Misisipi», latviešu — «Visi cīnā suņi rēja») testudējumus.

Atsevišķa programma bija veltīta igauņu komponistu dziesmām ar eposa «Kalevipoegs» tekstiem un Gustava Ernesaksa kora svītai «Kā dzīvo zvejnieki» (Juhana Smūla teksts). Kamēr pirmajās dziesmās dominēja skumja rakstura tēli un notikumi («Kalevipoegs ple tēva kapa», «Māmiņa mana mīļā»), G. Ernesaksa svītas 9 dziedājumos tēlota padomju zvejnieku

daudzpusīgā, laimīgā dzīve. Spilgti tēlota jūra: gan mierīga kā spoguļis (dziesmā «Rīts»), gan maigi šūpojošiem viļņiem («Jūra dzied», «Zvejnieks atgriežas mājup»), gan trakojošas stichijas pilna («Viņi ceļas»). Meistarīgi autors izmanto kora tembrus un reģistrus (tenoru dziedājumi falsetā — mierīgas jūras tēlojumam, basu chromatiskie glisando «gājieni», sulīgas harmonijas — vētras skatā).

Kora augstā vokālā kultūra nodrošināja šā izcilā skandarbā, kā arī citu dziesmu augstvērtīgu izpildījumu. Atsevišķās dziesmās gan vēlama vēl asāka intonācijas tīrība (Vagnera operas «Tanheizers» kora vidusdaļā). Taču jāsaprāt, ka nepilnības šai ziņā bija tik tikko manāmas, turklāt tām šoreiz, laikam, bija gadījuma raksturs. Labs ir kora ansamblis, sevišķi piano vietās, krāšņi forte dziedājumi. Iepriecina arī solisti, no kuriem īpaši jāatzīmē Ralskonds Alango (bass), kas izteiksmīgi dziedāja solo partijas vairākās dziesmās.

Kā diriģents koncertos pīdēlījās

erī Tallinas konservatorijas prof. G. Ernesaksa kordinģentu klases diplomands Haralds Uibo. Dziesmu nevainojamais izpildītājs Ilecinaja. Igauniju jaunie diriģenti tiek audzināti veselīgās tradīcijās.

Koncertus kuplīnāja Igaunijas PSR Nopelniem bagātie mākslas darbinieki profesori Hugo Lepnurs (ģitāres) un Vladimirs Alumae (vijole), kas atskapoja virknī igauņu un citu tautu komponistu skandarbū. Šeit gan jāpiebilst, ka LVU vadība vēl līdz šim laikam nav saredzusi kārtībā savas ērģeles, no kā cieta skandarbū izpildījums. Vai tiešām nevienam nēp mūsu vienīgo koncertēģēju liktenis?

Viesu koncerti lieku reizi nodemonstrēja brālīgās igauņu tautas augsto kora kultūru. Jānožēlo, ka mums vēl līdz šim nav tāda profesionāla kolektīva, kas varētu stimulēt mūsu komponistus jaunu dziesmu radīšanai viru korim. Vai nebūtu laiks tādu radīt?

E. Dovgjallo

ŠONEDĒL

A. S. Puškina vārdā nosauktā Pleskavas apgabala drāmas teātra viesizrādes Apgabala vīrsnieku namā:

Sodien, plkst. 13.30 — «Gimene», plkst. 20 — «Pirts». 15. martā — «Pigmaliņš», 16. martā — «Atjautīgā mīletāja», 17. martā — «Pirts», 18. martā — «Atjautīgā mīletāja», 19. martā — «Dzīves lappuse», 20. martā — «Atjautīgā mīletāja». Izrāžu sākums plkst. 20.

Sodien Filharmonijas koncertzālē A. Dargomižska daļradel veltīts koncerts-lekcija. Lektore L. Krasinska, Koncertā pīdēlās A. Daškova, H. Brauns, A. Arbenjina, I. Feigelsons. Sākums plkst. 16.

Filharmonijas koncertzālē Leņingradas Valsts estrādes mākslinieku koncerts. Sākums plkst. 20.

Krievu Drāmas teātri M. Gorkija lūgas «Somovs un citi» pirmizrāde. Sākums plkst. 20.

15. martā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. 1. K. Melbārža atkalte par radošo komandējumu. 2. A. Zviedra ziņojums par Vissavienības, marinistu izstādes iztīrījumu. Sākums plkst. 18.

16. martā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā 1. lekcija par perspektīvu lietīškās mākslas sekcijas biedriem. Sākums plkst. 19.30.

Filharmonijas koncertzālē simfoniskais koncerts, veltīts 110. gadadienai kopš N. Rimskā-Korsakova dzimšanas. Piedalās LPSR Radio simfoniskais orķestris. Diriģents L. Vigners. Solistes A. Ludiņa, L. Rjabova. Sākums pl. 20.

17. martā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā Mākslas padomes sēde. Sākums plkst. 18.

Mākslas darbinieku namā pārrunu vakars par A. Vilka un M. Zuntnera lūgas «Skabargas» inscenējumu Dalles teātri. Sākums plkst. 19.30.

18. martā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā teātra dekoratoru un noformētāju sekcijas biroja paplašināta sēde. Sākums plkst. 19.

Dalles teātri A. Vilka un M. Zuntnera lūgas «Skabargas» pirmizrāde. Sākums plkst. 20.

Ženevas apspriedes gaidās

Pēc divām nedēļām Šveices pilsētā Ženēvā sanāks piecu lielvalstu konference, kurā pīdēlīsies arī citas ieinteresētās valstis. Konference — saskaņā ar Berlīnes apspriedes vienošanās — izskatīs divus izcilus svarīgus Azijas un visas starptautiskās dzīves jautājumus: Korejas problēmu un stāvokli Indokīnā. Nav šaubu, ka sekmju gadījumā Ženevas konference ievērojami veicinās starptautisko attiecību uzlabošanu.

Taču jau pats konferences sasaukšanas fakts ir noteikts ieguldījums starptautiskās saspīlējuma mazināšanā. Tāpēc konferences sanāksšanu apsvēl visplašākās, aprindas dažādās valstīs. Ar īpašu gandarījumu tās uzsver, ka Ženevas apspriede ievada normalizāciju rietumvalstu attiecībās ar Ķīnas Tautas Republiku. Tā Indijas buržuāziskās laikraksts «Hindu» raksta: «Cerēsim, ka šī apspriede tiks pamatūs Ķīnas starptautiskās lomas labākal izpratnei». Ceilonas žurnāls «Train» atzīmē, ka Ķīnas pīdēlīšanās Ženevas apspriedē «ir miera spēku izcila uzvara». Ženevas konferences sasaukšanu apsvēl arī Austrālijas, Afganīstānas, Indonēzijas, Birmas un citu Azijas un Klusā okeana valstu prese.

Kustība par starptautisko attiecību normalizāciju guvusi tādu apjomu, ka ar to valrs nevar nerēķināties arī rietumvalstu vadošie valstsvīri un buržuāziskie laikraksti. Nav noslēpums, ka Francijas ārlietu ministrs Žoržs Bido nesen bijis spiests atzīt «jaunās apspriedes svarīgumu» un ka Vinstons Čerčils Ženevas apspriedi nosaucis par izcilu notikumu, «kas spārno mūsu cerības». Arī ASV pastiprinās prasība noregulēt attiecības ar ĶTR un nokārtot Korejas problēmu.

Tādējādi var secināt, ka gaidāmā Ženevas apspriede jau ievērojamā mērā nodarbina tautu prātus un, runājot Norvēģijas sabiedriskā darbinieka Frisa vārdiem, jau «radījuši tautu apziņā skaidru priekšstatu par Ķīnas faktisku atzīšanu».

Gribas minēt vēl kādu citu Ženevas apspriedes aspektu. Ženevas konferences apspriedis Korejas miera problēmu. Bet, kā zināms, tieši reakcionārās avanturistiskās aprindas ASV un citās imperialistiskajās valstīs bijušas par Korejas konflikta saglabāšanu. Tikal ar Vašingtonas un Seulas pārstāvju sabotažu izskaidrojama līdzšinējo sarunu neveiksme Korejas jautājumā. Galvenais šķērslis Politiskās konferences sasaukšanai par Korejas problēmu bija ASV atteikšanās sarīkot šo konferenci kā apalā galdā apspriedi, kurā ar vienādām tiesībām pīdēlītos visas piecas lielvalstis. Bet Ženevas konference būs tieši tāda apspriede! Tas nozīmē, ka Vašingtonai beigu beigās bijis jāpiekāpjas pasaules sabiedriskās domas priekšā, kas prasa Korejas problēmas galīgu noregulēšanu tautu sadarbības garā.

Un beidzot — Ženēvā spriedis par miera atjaunošanu Indokīnā. Prasība pēc miera Indokīnā ir vjetnamiešu tautas prasība, Indokīnas tautu prasība, Azijas un visas pasaules mieru mīlošo spēku prasība. Tai vairāk nekā septiņus gadus pretojas rietumu imperialistiskās aprindas — franču kolo-

nizatori un viņu angļu un amerikāņu sabiedrotie. Pretojas, jo cerēja, ka karš Indokīnā tiem nodrošinās uzvaru un līdz ar to paralizēs citu atkarīgo tautu brīvības cīņu. Taču tagad redzams, ka Parīzes, Londonas un Vašingtonas politiki un ģenerāļi kļūdījušies par veselu gadsimtu. Viņi Aziju 20. gadsimta vidū uzskatīja par 19. gadsimta Aziju. Par šo savu «atpalcību» viņi samaksāja ar smagām militārām un politiskām sakāvēm. Sādos apstākļos Francija skali ierunājās par mieru, un Vašingtonas diplomatiem, kas tik ļoti mil karot ar svešām rokām un asinīm, neatlika nekā cits kā piekāpties.

Protams, tas nenozīmē, ka kara piekritēji atdod savas pozīcijas bez visnīknākās pretošanās. Li Sin Mana draudi «doties uz ziemeļiem», amerikāņu intervencijas pastiprināšana Indokīnā, Pļevēna nekaunīgi provokatoriskā prasība, lai Indokīnas Tautas atbrīvošanās armijas «evakuējas» uz stingri robežotiem rajoniem Ziemeļvjetnamā, amerikāņu inspiētās Pakīstānas-Turcijas militārās vienošanās noslēgšana, imperialistu politiskā rōre Tuvo Austrumu zemēs — tas viss skaidri liecina, ka Vašingtona no ādas lien laukā, lai tikai legrūstu spēkus starptautiskās nomierināšanās rītepos.

Pie tam «stingrā kursa» cīnītāji nemaz neslēpj savu intrigu isto mērķi. Tā, piemēram, «New York Herald Tribune» korespondents Filips Diks, atsaukdamies uz «autoritativām aprindām», norāda, ka pēdējo diplomatisko aktu rezultātā «amerikāņu bumbvedēji kara gadījumā varēs pēc krievu rūpniecības centru bombardēšanas Centralajā Azijā (l) ērti nolaisties Pakīstānā». Skaidrāk grūti izteikties. Tā ir tipiska «aukstā kara» valoda.

Taču jāsaprāt, ka «spēka politikas» bruņinieku aktivitāte uzduras varenam pretsparam, kas nāk ne tikai ro plašo tautas masu, bet arī daudzu buržuāzisko politiķu puses. Šai sakarā ļoti zīmīgu paskaidrojumu šīs diēnās Seulā sniedza pazīstamais Kanādes valstsvīrs Senlorans. Izteicis savus komplimentus Li Sin Mana režimam, Senlorans tūdal plebīda, ka «konflikta atjaunošanas gadījumā Kanāda būs spiesta revidēt savu līdzšinējo pozīciju». Arī daudzi angļu un austrāliešu laikraksti aicina ASV «pievilkt ciešāk grožus Li Sin Manam». Adresēts kalpam, tēmēts saimniekam — tāda ir šo bridinājumu jēga.

Un tiem vēl jāpievieno Francijas redzamo buržuāzisko politiku kategoriskā prasība «izbeigt kara darbību Indokīnā pirms Ženevas apspriedes». Atgādināsim, ka šo prasību formulējis Daladējs un ka to atbalstīja turpat puse no Nacionālās sapulces deputātiem.

Ši fakta gaismā tikai ironisku smīnu var izraisīt kādas ASV raidstacijas paziņojums pirmajā martā, ka «Rietumos pārsvarā ir skeptiskā attieksme pret Ženevas konferences perspektīvām». ASV propagandisti strādā pa vecam: vēlamo iztēlo par īstenību. Viņi acīm redzot aizmirsuši, ka tieši šī kļūda bijusi par īemeslu daudzānu un dažādām neveiksmēm, kādas pēdējā laikā cietusi dolara diplomātija un politika.

Literāts